

^H6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'UN HÜKÜMLERİ VE YARGITAY KARARLARI ÇERÇEVESİNDE TÜKETİCİ MAHKEMELERİNİN GÖREV ALANINA GİREN UYUŞMAZLIKLARA GENEL BİR BAKIŞ

*Doç. Dr. Seda ÖZMUMCU**

I. GENEL OLARAK

Türk hukukunda tüketicinin korunması ile ilgili yasal düzenlemeler Avrupa'daki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Buna karşılık, cumhuriyet öncesi "*Ahilik*" adı verilen sanat, ticaret ve ekonomi gibi çeşitli meslek alanlarında günümüzün esnaf odalarına benzeyen örgütler kurulmuştur. Bu örgüte bağlı olan üyeler için öngörülmuş belirli kurallar kabul edilmiş olmasına rağmen, bu örgütlenmelerin tüketiciler ile ilgili olduğunu söylemek mümkün değildir¹.

Hukukumuzda tüketicilerin korunması ile ilgili düzenlemelerin kanuni dayanağını 1982 Anayasası'nın 172. maddesi teşkil etmektedir. "*Tüketicilerin Korunması*" üst başlığı altında yer alan bu hükme göre; "*Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder.*" denilmektedir. Doktrinde bu düzenlemenin tüketicilerin korunması kapsamında yasal anlamda ilk somut gelişme olduğu ifade edilmektedir². Tüketicinin korunması ile ilgili olarak en önemli

^H Hakem incelemesinden geçmiştir.

* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

¹ İlhan **Kara**, *Tüketici Hukuku*, Ankara, 2012, s. 33.

² **Kara**, s. 33; Bu konuda ayrıca Bkz. Ergun **Önen**, *Türk Hukukunda Tüketicinin Korunmasına İlişkin Usuli Düzenlemeler*, İKÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, 2004/12, (s.

gelişme 23.02.1995 tarihinde kabul edilen ve 08.03.1995 tarihli ve 22221 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile temin edilmiştir. Bu Kanun da aynı zamanda 06.03.2003 tarihinde kabul edilen, 14.03.2003 tarihli ve 25048 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4822 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile revize edilmiştir. Kanun’un izlediği sürece baktığımızda, aradan geçen yaklaşık on yıldan daha fazla bir zaman dilimi içerisinde tüketicilerin korunmasına dair yasal düzenlemelerin kapsadığı alanın genişlediği görülmektedir. Bu bağlamda gerçekleşen son gelişme, 07.11.2013 tarihinde kabul edilen, 28.11.2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile gerçekleşmiştir. 6502 sayılı Kanun ile ayıplı mallar, ayıplı hizmet, mesafeli sözleşmeler, tüketici kredileri, konut finansmanı sözleşmeleri, devre tatil sözleşmeleri ve diğer konularda 4077 sayılı Kanun ile karşılaştırıldığında birçok önemli değişiklikler yapılmıştır.

II. TÜKETİCİNİN KORUNMASI KAPSAMINA GİREN UYUŞMAZLIKLAR VE ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMLERİ

Günümüzde hukuk sistemleri, mümkün olduğu ölçüde karşılıklı hukuki ilişkilerde zayıf olan tarafı, güçlü olan tarafa karşı himaye etmeyi amaçlamaktadır. Nitekim bu bağlamda 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile medeni yargılama hukuku alanında da taraflar arasında doğabilecek uyuşmazlıklarda yetkili mahkemenin neresi olacağına dair yetki sözleşmesi veya yetki şartı ile bu hususun kararlaştırılması konusunda bazı kanuni sınırlamalar öngörülmüştür. Kanun koyucu özellikle bu alanda yetki sözleşmeleri yapılmasını tacirler ve kamu tüzel kişileri arasında doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıklara hasretmek suretiyle bu imkânı 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu döneminde olduğunun aksine sınırlamıştır. Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, bu tahdidin kanuni gerekçesi,

105-112), s. 105; Gülen Sinem **Tek**, Tüketici Mahkemelerinin Görevi, Yetkisi ve Tüketici Mahkemelerinde Yapılan Yargılama Usulü, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, C.8, S. 99-100, 2012, (s. 127-171), s. 128.

tacirler veya kamu tüzel kişilerinin, gerçek kişiye göre daha güçlü konumda bulunmaları ve buna göre daha zayıf durumda bulunan gerçek kişilerin daha güçlü konumda bulunan tacir veya kamu tüzel kişilerine karşı himaye edilmesi ihtiyacıdır. Özellikle 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 17. maddesinde yer alan "yetki sözleşmeleri" ni düzenleyen normun Hükümet Gerekçesi bu anlamda önemlidir. Zira bu hükmün gerekçesine göre, "Tüketiciler, satıcı veya hizmet sunucu şirketlere karşı, hiçbir pazarlık şansı olmaksızın, sadece kendilerine uzatılan sözleşmeye imza atarak, şirket veya kamu tüzel kişisi tarafından konulan şartları, bu arada yetki şartını da kabul etmek zorunda kalmaktadır....Tacirler veya kamu tüzel kişileri dışındaki diğer kişiler özellikle tacir olmayan gerçek kişi tüketiciler, tacirler veya kamu tüzel kişilerine karşı hukuken zayıf durumdadır. O nedenle bu kimselerin, daha güçlü olanlara karşı korunmaları gereklidir. Bu amaçla, tacirler veya kamu tüzel kişileri ile bu nitelikte olmayan kimseler arasındaki yetki sözleşmesine örneğin bir gerçek kişi tüketici ile tacirin, yetki sözleşmesi yapmalarına engel olunmak istenmiştir. Buna göre tacirler veya kamu tüzel kişileri ile bu nitelikte olmayan kimseler yetki sözleşmeleri yapamayacaklardır. Ayrıca bu kapsamda kabul etmek gerekir ki, tacirler veya kamu tüzel kişileri dışında diğer kimselerin kendi aralarında yetki sözleşmeleri yapmaları da kabul edilmemiştir."

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, ekonomik ve hukuki anlamda daha güçlü olan tacir ve kamu tüzel kişilerine karşı, daha zayıf konumda bulunan gerçek kişileri, tüketicileri himaye etmeyi amaçlamaktadır. Ancak yetki sözleşmeleri bakımından öngörülen bu sınırlama, tacirler ile tüketicilerin yaptıkları tüketici işlemlerinden doğan uyumsuzluklarda, uyumsuzluğu alternatif uyumsuzluk çözümleri bağlamında tahkim veya arabuluculuk yöntemleri ile çözüme kavuşturmaları bakımından da söz konusu edilebilir mi?

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un 1.maddesine göre, "Bu Kanunun amacı; kamu yararına uygun olarak tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarını koruyucu, zararlarını tazmin edici, çevresel tehlikelerden korunmasını sağlayıcı, tüketiciyi aydınlatıcı ve bilinçlendirici önlemleri almak, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini özendirme ve bu konulardaki politikaların oluşturulmasında gönüllü örgütlenmeleri teşvik etmeye ilişkin hususları düzenlemektir." denilmektedir.

Doktrinde bir görüşe göre, Kanun'un 1.maddesinde yer alan "*Kanunun amacı*" ifadesinden hareketle, tüketici sorunlarına ilişkin uyuşmazlıkların kamu düzeninden olduğundan bahisle, tahkime elverişli olmadıkları ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un kapsamına giren uyuşmazlıklar için yapılacak tahkim anlaşmasının hükümsüz kalacağı ileriye sürülmüştür³. Bu konuda 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun döneminde Yargıtay'ın yerleşmiş kararları da bu yöndedir. Nitekim Yargıtay'ın kararlarına göre⁴, "*Tüketicinin korunmasını amaçlayan 4077 sayılı kanunun kamu düzeni ile ilgili özel bir kanun olması, bu yasanın 22. maddesi ile tüketici sorunları hakem heyeti olarak bir hakem heyeti oluşturulmasından, yasa koyucunun böylece zımnen özel tahkim yolunu kapadığı, 23.maddesindeki bu kanunun uygulaması ile ilgili her türlü ihtilafların tüketici mahkemelerinde görüleceği şeklindeki hükmünden, görevli mahkemenin yasa ile açıkça belirlendiği ve bu kanunun uygulanmasından çıkan ihtilafların mutlaka tüketici mahkemelerinde veya miktara göre tüketici hakem heyetlerinde bakılması gerektiği, tahkim yolu ile özel hakemler önünde görülemeyeceğinin kabulü gerekir...Somut olayda, taraflar arasındaki paket tur tatil sözleşmesinden doğan ihtilaf, 4077 sayılı kanunun 1, 2, 3/c-f ve 23.maddeleri nazara alındığına bu yasa kapsamında kalmakta ve ihtilafları çözmede tüketici mahkemeleri görevli olduğundan, sözleşmedeki tahkim şartı geçersizdir. Uyuşmazlığın hakemler vasıtası ile çözümlenme olanağı yoktur.*" denilmektedir. Yargıtay, Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un sadece tüketiciyi himaye etmediği aynı zamanda kamu düzeninin de korunmasını hedeflediğinden bahisle, bu Kanun'un uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlıkların mutlaka tüketici mahkemelerinde veya miktara göre tüketici hakem heyetlerinde bakılması gerektiğine karar vermektedir.

Bu yaklaşımın yeni 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun döneminde de geçerliliğini muhafaza edeceği görülmektedir. Bununla birlikte yeni Kanun, önceki 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun döneminde sadece bir tek maddede yer alan Tüketici Hakem Heyetleri hakkındaki yasal düzenlemeleri artırmış ve yeni hükümler öngörmüştür.

³ **Kara**, s. 309-310; **Tek**, s. 138.

⁴ *Yargıtay 13. HD. 2008/6195 K. 2008/12026 T. 20.10.2008 sayılı Kararı; Yargıtay 13. HD 25.09.2008 tarihli ve E.2008/3492, K.2008/11120 sayılı Kararı (www.kazancı.com).*

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un "Tüketici Hakem Heyetlerine Başvuru" üst başlığı altında yer alan 66.maddesinin 5. fıkrasına göre ; "Bu madde tüketicilerin ilgili mevzuatına göre alternatif uyuşmazlık çözüm mercilerine başvurmasına engel değildir." denilmektedir.

Bu yasal düzenlemeden de açık bir şekilde görüleceği üzere, kanun koyucu belirli limitlerle sınırlı tüketici uyuşmazlıkları için kabul ettiği Tüketici Hakem Heyetlerine zorunlu başvuru bakımından, başta arabuluculuk olmak üzere alternatif uyuşmazlık çözüm makamlarına da müracaat edilebilmesine yeni bir imkân getirmektedir. Ancak bu norm sadece Tüketici Hakem Heyetleri önüne getirilebilen uyuşmazlıklar bakımından öngörölmüş sınırlı bir düzenleme olup, tüketici mahkemelerinin görev alanına giren uyuşmazlıkları kapsamına almamaktadır. Çünkü tüketicilerin korunması ve kamu düzeni mülahazası ile tüketici mahkemelerinin görev alanına giren uyuşmazlıklar yönünden gerek 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu kapsamında arabuluculuk ve gerek 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereğince tahkim yoluna başvurulması mümkün değildir.

III. TÜKETİCİ MAHKEMELERİNİN GÖREV ALANI

A. Genel Olarak

Türk hukukunda yargılama sisteminde, özel kanunlar ile kurulmuş olan ve belirli kişiler arasında çıkan uyuşmazlıklara veya belirli nitelikteki ihtilaflara bakmak üzere görevlendirilmiş bulunan özel mahiyette mahkemeler tesis edilmiştir. Özel mahkemelerin görev alanı bakımından kişi veya konu yönünden sınırlama mevcuttur. Bu mahkemeler kendi özel kanunlarında belirtilmiş bulunan uyuşmazlıklara bakmaktadır. Bu özel mahkemelerin görev alanının dışında kalan ihtilaflara ise, yine genel mahkemelerde bakılmaktadır. Bununla birlikte özel bir mahkemenin görev alanına giren bir uyuşmazlık söz konusu olup da, davanın açıldığı yerde ayrı bir özel mahkeme kurulmuş değil ise, bu durumda o yerde mevcut olan genel mahkemenin söz konusu uyuşmazlığa özel mahkeme sıfatıyla bakması gerekmektedir⁵.

⁵ Ömer **Ulukapı**, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, Prof. Dr. M. Şakir Berki'ye Armağan, Konya 1996, (s. 77-101), s. 86-

Hukukumuzda, yargı örgütü içerisinde genel mahkemelerin yanında, ilk olarak 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile kabul edilen ve bu Kanun'un uygulanmasından doğan uyuşmazlıklara bakmak üzere tesis edilen “*Tüketici Mahkemeleri*”nin kurulmasına neden olan etkenlerin başında, tüketici sorunları ile ilgili ihtilafların mümkün olduğu ölçüde çabuk, seri ve basit bir şekilde çözümlenmesi ihtiyacı gelmektedir. Bu bağlamda tüketici mahkemeleri, genel mahkemelerin iş yükünü azaltması, tüketici sorunlarının basit ve hızlı bir şekilde çözüme kavuşturulması, yargılamanın uzamasına mani olması gibi mülahazalar ile kurulmuştur⁶. Nitekim bu mahkemelerin kurulmasının arka planında yer alan temel hareket noktası, tüketici ve tüketicinin etkin bir şekilde korunmasıdır. Zira tüketicinin korunması gerektiği anlayışı, mal ve hizmet sunan birimler karşısında, tüketicinin sosyal ve ekonomik bakımından daha elverişsiz durumda bulunması olgusundan kaynaklanmaktadır⁷. Bu esastan hareketle tüketici mahkemeleri, uzmanlık gerektiren, sosyal ve politik amaçların ağır bastığı, usul ekonomisine hizmet eden mahkemelerdir⁸.

87; Abdurrahim **Karlı**, Medeni Muhakeme Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2012; s. 131-132.

⁶ **Ulukapı**, s. 87-88; Aydın **Zevkliler**, Açıklamalı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Örnek Yargıtay Kararları ve İlgili Mevzuat, 2. Bası, Ankara, 2001, s. 241; Fatma **Çağlar**, “4077 Sayılı Kanunla Ortaya Çıkan Tüketicinin Hak Arama Yolları”, (Uzmanlık Tezi), T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin ve rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü, Ankara, 2002, s. 73-74; Aydın **Zevkliler**/Murat **Aydoğdu**, Tüketicinin Korunması Hukuku, Açıklamalı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, 3. Bası, Ankara 2004, s. 440. Bu konuda ayrıca Bkz. Yahya **Deryal**, Tüketici Hukuku, Ankara 2008, s. 215-216; Hakan **Pekcanitez**, Hukuk Muhakemeleri Kanununun Tüketici Mahkemelerindeki Yargılama Usulüne Getirdiği Yenilikler, 2. Tüketici Hukuku Sempozyumu Ses Çözümleri ve Makaleleri, “Tüketici Hukuku Açıklamaları”, Ankara, 2013, (s. 454-460), s. 457.

⁷ Hasan Seçkin **Ozanoğlu**, Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulanma Alanı, (Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım), Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul, 2000, (s. 663-692), s. 664-665, 666-667.

⁸ **Ulukapı**, 79, 87-88; Ahmet **Karakocalı**, Tüketici Kredisi Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü, Tüketici Kredisi Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü, Eskişehir Barosu Dergisi, 2005, S. 7, (s. 103-123), s. 117.

Bu bağlamda Türk hukukunda 4077 sayılı Kanun ile yargılama hukuku alanına dâhil olan Tüketici Mahkemeleri, tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara ilişkin davalara bakmakla görevli ihtisas mahkemeleridir (TKHK.md.73/1). Buna paralel olarak, mahkemenin görevi olarak nitelendirilen husus, bize adli yargı içerisinde medeni yargı alanında, taraflar arasında çözülmesi gereken bir uyuşmazlığın hangi mahkeme önüne getirilmesi gerektiğinin cevabını vermektedir. Bunun dışında, özel kanunla tesis edilen tüketici mahkemeleri, özel mahkeme niteliğine sahip olduğu için, genel mahkemeler ile aralarındaki ilişki de bir görev ilişkisidir⁹. Bu sebeple mahkemeler arasındaki görev ilişkisi, kamu düzeni ile ilgili olduğundan bahisle, gerek taraflarca gerek mahkeme (ve Yargıtay) tarafından re'sen yargılamanın her safhasında göz önünde bulundurulması gereken bir dava şartı olarak karşımıza çıkmaktadır.

B. Tüketici Hakem Heyetlerinin Görev Alanına Giren İhtilaflar

Kanun koyucu, tüketici mahkemelerinin görev alanı içine giren uyuşmazlıklar açısından, diğer mahkemelerin görev alanına giren uyuşmazlıklardan farklı olarak, belirli miktardaki uyuşmazlıkların tüketici hakem heyetleri tarafından çözüme ulaştırılmasını öngörmüştür. Buna bağlı olarak belirli meblağdaki uyuşmazlıkların tüketici mahkemesine intikal etmeden önce, tüketici hakem heyetine zorunlu başvuru yoluyla çözümlenmesi amaçlanmıştır. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında tüketici hakem heyetlerinin kurulması, tüketici ile satıcı arasında meydana gelen ve parasal değeri düşük olan uyuşmazlıkların zaman ve masraftan tasarruf edilmesini sağlamak ve aynı zamanda da usul ekonomisine hizmet etmektedir¹⁰.

⁹ İlhan E. **Postacıoğlu**, Medeni Usul Hukuku Dersleri, 6. Bası, İstanbul, 1975, s. 92; Necip **Bilge/Ergun Önen**, Medeni Yargılama Hukuku Dersleri, 3. Baskı, Ankara 1978, s. 146; Saim **Üstündağ**, Medeni Yargılama Hukuku, C.I-II, 7. Baskı İstanbul 2000, s. 49; H. Yavuz **Alangoya/M. Kamil Yıldırım/Nevhis Deren-Yıldırım**, Medeni Usul Hukuku Esasları, 7 Baskı, İstanbul 2009, 56-57; **Ulukapı**, s. 90-91; **Karşlı**, s 132; **Önen**, s. 109; **Tek**, s. 128; Meral **Sungurtekin-Özkan**, Türk Medeni Yargılama Hukuku, İzmir 2013, s. 31.

¹⁰ **Ulukapı**, s. 79.

Tüketici hakem heyetinin görev alanına giren uyuşmazlıklar bakımından 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 68.maddesinin 1. fıkrası yeni bir düzenleme içermektedir. Bu düzenlemeye göre, "Değeri iki bin Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda ilçe tüketici hakem heyetlerine, üç bin Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine, büyükşehir statüsünde bulunan illerde ise iki bin Türk Lirası ile üç bin Türk Lirası arasındaki uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunludur. Bu değerlerin üzerindeki uyuşmazlıklar için tüketici hakem heyetlerine başvuru yapılamaz." denilmektedir. Bununla birlikte, 27.12.2014 tarihli ve 29218 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın Tebliğ'i (Tebliğ No: TGM-2014/2) ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 68.maddesi ve Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği'nin 6.maddesinde yer alan parasal sınır, 1.01.2015 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere artırılmıştır. Bu düzenlemeye göre, "1) 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 68 inci maddesinde belirtilen parasal sınırlar, 15/11/2014 tarihli ve 29176 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde (Sıra No:441) tespit edilen 2014 yılı için yeniden değerlendirme oranı olan % 10,11 (yüzde on virgöl on bir) artış esas alınarak, 1/1/2015 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere:

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 68 inci maddesinin 1 inci fıkrası ve 27/11/2014 tarihli ve 29188 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği'nin 6 ncı maddesi gereğince;

Tüketici hakem heyetlerinin, uyuşmazlıklara bakmakla görevli ve yetkili olmalarına ilişkin parasal sınırlar;

- a) İlçe tüketici hakem heyetleri için üst parasal sınır, 2.200 Türk Lirası,
- b) Büyükşehir statüsünde olan illerdeki il tüketici hakem heyetleri için parasal sınır, 2.200 Türk Lirası ile 3.300 Türk Lirası arası,
- c) Büyükşehir statüsünde olmayan illerin merkezlerindeki il tüketici hakem heyetleri için üst parasal sınır, 3.300 Türk Lirası,
- ç) Büyükşehir statüsünde olmayan illere bağlı ilçelerdeki il tüketici hakem heyetleri için parasal sınır, 2.200 Türk Lirası ile 3.300 Türk Lirası arası olarak tespit edilmiştir."

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un 68.maddesinde yer alan bu düzenleme 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un 22.maddesindeki hükümden ayrılmaktadır. Şöyle ki, 4077 sayılı Kanun'da İlçe Tüketici Hakem Heyetlerine başvuru için üst sınır: 1.272.19 TL idi. Buna karşılık, İl Tüketici Hakem Heyetlerine başvuru için ise, üst sınır: 3.321.17 TL şeklinde idi. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun ile öngörülen kanun hükmü ve 1.01.2015 tarihinden itibaren geçerli olacak yeni parasal sınır düzenlemesi ile birlikte İlçe Tüketici Hakem Heyetleri için üst sınırı yükseltilmiş ve 2.200 TL olarak belirlenmiştir. Aynı şekilde, İl Tüketici Hakem Heyetlerine müracaat edilecek uyuşmazlıklar bakımından ise, üst sınırı indirmiş bulunmaktadır. Büyükşehir statüsünde bulunan illerde ise, 2.200 Türk Lirası ile 3.300 Türk Lirası arasındaki uyuşmazlıklarda il tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunludur. Doktrinde **Pekcanitez**'e göre, bu özel bir dava koşulu olarak öngörülmüştür. Bu koşulun gerçekleşip gerçekleşmediği hususunun mahkeme tarafından re'sen gözetilmesi gerekmektedir¹¹. Nitekim bu değerlerin üzerindeki uyuşmazlıklar için tüketici hakem heyetlerine başvuru yapılamayacağı kabul edilmiştir. Dolayısıyla bu il ve ilçe tüketici hakem heyetleri için öngörülen bu parasal sınırları aşan miktarlardaki uyuşmazlıklar açısından başvurunun tüketici mahkemelerine yapılması gerekmektedir.

Yukarıda ifade ettiğimiz üzere belirli tutardaki uyuşmazlıkların çözümü için tüketici hakem heyetine başvuru, Kanun gereği zorunlu tutulmuş ve tüketici hakem heyetleri tarafından verilen kararların taraflar için bağlayıcı nitelikte olduğu kabul edilmiştir (TKHK.md.70/1). Uyuşmazlığın tarafları, tüketici hakem heyetinin kararlarına karşı, tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde tüketici hakem heyetinin bulunduğu yerdeki tüketici mahkemesine itiraz edebilme hakkına sahiptir. Tüketici hakem heyetinin kararına karşı, taraflarca yapılabilecek itiraz, tüketici hakem heyeti kararının icrasını durdurmayacaktır. Ancak talep edilmesi koşulu ile hâkim, tüketici hakem heyeti kararının icrasını tedbir yoluyla durdurabilme yetkisine sahiptir (TKHK.md.70/3). Bu bağlamda tüketici hakem heyetlerinden verilen tarafları bağlayıcı nitelikteki karara karşı, uyuşmazlık taraflarının tüketici mahke-

¹¹ Hakan **Pekcanitez**, Tüketici Mahkemeleri, İBD. 1996, C.LXX, S. 4-5-6, (s. 141-162), s. 145.

mesine itirazı halinde, mahkemenin inceleme sonunda vereceği karar kesindir (TKHK.md.70/5).

C. Tüketici Mahkemelerinin Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklar

1. Kanuni Düzenleme

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un "*Tüketici Mahkemeleri*" üst başlığı altında 73.maddesinin 1. fıkrası, "*Tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara ilişkin davalarda tüketici mahkemeleri görevlidir.*" şeklindedir. Bu düzenlemeden de görüleceği üzere, kanun koyucu tüketici mahkemelerinin görev alanına girecek olan uyuşmazlıkları, tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğan ihtilaflara dair davalar olarak öngörmektedir. Bu bağlamda kanun hükmünde sözü edilen "*tüketici işlemi*" kavramına hangi tür işlemlerin dâhil olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 3. maddesinin 1. bendinde tüketici işlemini, "*Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi*" şeklinde tanımlamaktadır. Buna karşılık, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun 3.maddesinin (h) bendinde yer alan düzenlemede ise, tüketici işlemi, "*Mal veya hizmet piyasalarında tüketici ile satıcı-sağlayıcı arasında yapılan her türlü hukuki işlemi*" şeklinde düzenlenmiş idi.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un da yer alan kanuni düzenleme ile 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un *tüketici işlemi* kavramı ile ilgili yasa normu birlikte mukayese edildiğinde, yeni hükmün *tüketici işlemi* kavramının kapsamını daha da geniş tuttuğu görülmektedir. Bu düzenlemeye bağlı olarak, tüketici işlemlerinin kapsamına giren sözleşme ve hukuki işlemler genişlediği için, taraflar arasında doğabilecek uyuşmazlıkların, tüketici işlemi kavramının kapsamı içine girip girmediğinin öncelikle belirlenmesi ve eğer yapılan işlem, tüketici işlemi niteliğine sahipse ve de uyuşmazlığın taraflarından biri de tüketici ise, o halde ihtilafın çözümü için tüketici mahkemelerine müracaat edilmesi

gerekmektedir. Bu anlamda 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 3. maddesinin 1. bendinde *tüketici işlemi* adı altında sayılan birçok hukuki işlem, önceden Ticaret Kanunu'nun kapsama alanı içinde iken, yeni düzenleme ile Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un uygulanma alanına dâhil olmuştur. Yeni yasa ile birlikte evvelce kapsam dışında kalan bazı sözleşme türleri ve hukuki işlemler, adeta bir şemsiye gibi tüketici işlemi başlığı altında toplanmıştır. Bu durum gözlemlerimize göre, uyumsuzluğun bir tarafının tüketicinin olduğu bu tür işlemlerden doğabilecek ihtilafların çözümü için görevli olan tüketici mahkemelerinin iş yükünün artmasına ve aynı zamanda mahkemeler arasında mahkemelerin görevi sebebiyle büyük sorunların doğmasına neden olacak niteliktedir¹². Bunun yanı sıra 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun döneminde Yargıtay'ın tüketici işlemi olmadığı gerekçesi ile tüketici mahkemelerinin görev alanına girmediğine dair verdiği bazı kararların da bu yeni yasal düzenleme karşısında, artık herhangi bir önemi kalmayacaktır.

2. Tüketici Mahkemeleri ile Diğer Mahkemeler Arasında Ortaya Çıkan Görev ile İlgili Problemler

Yargıtay'ın Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un uygulanmasından kaynaklanan uyumsuzluklarda, tüketici mahkemeleri ile diğer mahkemeler arasında ortaya çıkan hangi mahkemenin görevli olacağına ilişkin sorunların ve bozulan ilk derece kararlarının uygulama alanında hiç de küçümsenmeyecek boyutlara ulaştığını söylemenin yanlış bir yaklaşım olmadığını görmekteyiz. Bu bağlamda özellikle Yargıtay'ın verdiği bazı kararlar medeni yargılama hukuku alanında mahkemelerin görev kuralları bakımından tartışmalara neden olacak niteliktedir.

a. Ticari Davalar ile İlgili Uyuşmazlıklar

Türk hukukunda kambiyo senetleri Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bu bakımından kambiyo senetlerinden doğan uyumsuzluklarda tarafların tacir olup olmadığı sıfatına bakılmaksızın bu davaların mutlak ticari

¹² Rüştü **Germeyan**, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Tüketici Hakem Heyetleri ve Tüketici Mahkemelerine İlişkin Hükümleri, (Tüketici Hakları ve Rekabet Hukuku), İBD., 2014, Özel Sayı, C.88, (s. 129-141), s. 137-138.

davalar olduğu kabul edilmekte ve bu davaların ticaret mahkemelerinde görülmesi gerekmektedir. Kambiyo senetlerinden doğan ihtilafların ticaret mahkemelerinde görülmesi, gerek Türk hukuk uygulaması gerek doktrinde kabul gören bir anlayış olmasına rağmen, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi bir uyuşmazlığın tüketici mahkemesinde görülüp görülmeyeceğine dair bir hususun tartışıldığı bir kararında, somut olayda bir kambiyo senedi olan bononun hangi sebeple verildiğine bakarak, görevli mahkemenin tüketici mahkemesi olduğuna hükmetmiştir¹³. Yargıtay'ın kararına konu olan olayda, davacı müflisin alacaklı olduğu bir senette müflise karşı borcu olmadığına tespit edilmesi amacıyla menfi tespit davası açmıştır. Temyiz Mahkemesi, temel ilişkideki uyuşmazlığın niteliğine göre görevli mahkemenin belirlenmesi gerektiği görüşünden hareket ederek, somut olaya konu olan bononun konut satışı için verildiğinden bahisle, davaya tüketici mahkemelerinde bakılması gerektiği sonucuna varmıştır¹⁴. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un uygulandığı dönemde benzer olaylar açısından farklı mahkemelerin görevli olarak belirlenmesi, medeni yargılama hukuku alanında bugüne kadar açıkladığımız görev kuralları ile bağdaşmamaktadır. Bu bağlamda yeni 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile de bu tartışmaların sonunun gelmeyeceği ve bizatihi tüketici işlemi olarak tanımlanan hukuki muamelelerin kapsama alanının daha da genişlemesi nedeniyle, mahkemenin görev alanının tayin edilmesi yönünden çok daha karmaşık sorunların ortaya çıkacağı kaçınılmaz görünmektedir.

Özellikle yine bu konu ile bağlantılı olarak, üzerinde durulması gereken bir başka husus da yakın yıllarda Anayasa Mahkemesi'nin 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 44.maddesinin 2.fikrasının Anayasa'nın hukuk devleti ile ilgili 2.maddesi ile eşitlik ile ilgili 10.maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle açılan davada vermiş olduğu kararda izlemiş olduğu yaklaşımdır. Anayasa Mahkemesi'nin kararına konu olan somut olayda, uyuşmazlık kredi kartı kullanımından kaynaklanan borcun ödenmemesi nedeniyle borçlu aleyhine başlatılan icra takibinden kaynaklanmıştır. İtirazın iptali için açılan davada, itiraza konu olan 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 44.maddesinin 2.fikrasının Anayasa'ya aykırı

¹³ Karşlı, s. 167.

¹⁴ Yukarıda adı geçen karar için Bkz. Karşlı, s. 167-168.

olduğu iddiası ile iptali talep edilmiştir¹⁵. Anayasa Mahkemesi tarafından iptali talep edilen 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 44.maddesindeki yasal düzenleme şu şekildedir. Buna hükme göre, “*Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili uyuşmazlıklarda kart hamilinin tüketici olması halinde, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 22 nci ve 23 üncü maddesi hükümleri uygulanır.*”

Kart çıkaran kuruluşlar tarafından kart hamilleri aleyhine açılacak davalarda 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun görev ve yetkiye ilişkin hükümleri uygulanır.” denilmektedir.

Yasa normundan da anlaşılacağı üzere, kanun koyucu burada, kredi kartı sahibi tüketici ile kredi kartı çıkaran kuruluş arasında çıkan uyuşmazlık üzerine dava açılması halinde, davanın açılacağı mahkemenin görev ve yetki kurallarının belirlenmesi konusunda ikili bir ayırım yapmış bulunmaktadır. Kanun maddesinin bu şekilde iki yönlü düzenlenmesinin gerek kanun yapma tekniği gerek hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu, birden fazla görevli mahkeme kabul edilmesinin karışıklığa neden olacağı ve böyle bir uygulamanın aynı zamanda davaların uzamasına sebebiyet vereceği ileri sürülmesine rağmen, Anayasa Mahkemesi tarafından bu görüş kabul görmemiştir. Anayasa Mahkemesi'nin kararına göre, “*Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk Devletinde hukukun üstünlüğü ve evrensel hukuk kurallarının geçerliliği tartışmasız kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Hukuk Devleti, insan haklarına saygılı, bu hakları koruyan, adaletli bir hukuk düzeni kurup sürdürmekle kendini yükümlü sayan, bütün etkinliklerinde, işlem ve eylemlerinde hukuk kurallarına bağlı olan devlettir.*”

Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen “yasa önünde eşitlik ilkesi” hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemi değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin

¹⁵ AYM., 18 06.2009, E. 2006/114, K. 2009/87, RG. 06.10.2009, S. 27368.

her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Kart hamilinin tüketici olarak 5464 sayılı Yasa'nın uygulanmasıyla ilgili uyuşmazlıklarda tüketici mahkemesine dava açması ile kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline davalı sıfatıyla genel mahkemede dava açması farklı hukuksal durumları içermektedir. Kural ile kart hamillerinin açtıkları davalar açısından tüketici sıfatıyla korunmaları amacına yönelik bir düzenleme yapılmıştır. Kart çıkaran kuruluşların açtıkları davalar ise, kredi alacağı için tahsili için borçlu tüketiciler aleyhine açılan davalardır. İtiraz konusu 44. maddenin ikinci fıkrası ile birinci fıkrasındaki düzenlemeler farklı hukuksal durumda bulunan davacıların konumlarına göre yapıldığından kuralın eşitliğe aykırı olduğu sonucu çıkarılamaz."

Sonuç olarak, Anayasa Mahkemesi bu kararı ile 5464 sayılı 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 44.maddesinin 2.fıkrasının Anayasa'nın hukuk devleti ile ilgili 2.maddesi ile eşitlik ile ilgili 10.maddesine aykırı olmadığı kanaatine varmıştır.

Doktrinde bu konu hakkında bir görüşe¹⁶ göre, gerek Yargıtay'ın kararları gerek Anayasa Mahkemesi'nin bu kararı çerçevesinde, görevli mahkemenin belirlenmesi noktasında hukukumuza adeta yeni bir kural dâhil edilmiştir. Bu anlayış doğrultusunda, bugüne kadar görevli mahkemenin tespit edilmesinde, dava konusu uyuşmazlığın niteliği veya miktarı esas alınırken, bundan sonra dava açan tarafın hukuksal konumunun, taraflar arasındaki hukuki işlemin niteliğinin ve amacının da etkili olacağı ileri sürülmüştür.

Fikrimizce, Anayasa Mahkemesi tarafından verilen bu karar ve Yargıtay'ın tüketici mahkemelerinin görevi hususunda verdiği birçok kararlarında da görüldüğü üzere, mahkemelerin görevi meselesi, üzerinde ciddi şekilde düşünülmesi gereken konuların başında gelmektedir. Özellikle medeni yargılama hukuku açısından davanın en başında bir dava şartı olan ve re'sen gözetilen görev kurallarında herhangi bir hata meydana gelmesi ve

¹⁶ Karsh, s. 169.

bunun farkına varılmaması davanın ilerleyen aşamalarında anlaşıldığı takdirde, o zamana kadar geçen sürenin, yapılan muhakemenin ve harcamaların boşa gitmesine sebep olacaktır. Kanun koyucunun mahkemelerin yetkisi hususunda, kanun normları ile genel yetki kuralı yanında kamu düzeninden kabul ettiği kesin yetki ve kesin olmayan yetki kurallarını tesis etmesinin altında yatan gaye, dava açan tarafa birden fazla yetkili mahkemede dava açabilmek açısından seçenek sunmasıdır. Buna karşılık görev kuralları, dava şartlarının incelenmesi ölçütünde yetki kurallarından önce gelmekte ve dava konusu uyuşmazlığa bakacak olan mahkemenin evveleminde görevli olmasını gerektirmektedir. Genel mahkemelerin (asliye-sulh) yanında çok sayıda özel mahkeme olması ve bunlar arasında hangi mahkemenin somut uyuşmazlığa bakmaya görevli olacağı hususu, ihtisaslaşmanın yanı sıra görev meselesinde de ciddi tartışmalara sebep olacak niteliktedir.

Tüketici mahkemelerinde görülmesi gereken davalar açısından üzerinde durulması gereken bir başka konu ise, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un 3.maddesinin (h) bendinde yer alan *tüketici işlemi* kavramı içine dâhil edilen çeşitli sözleşme ve hukuki işlemler ile mahkemelerin görevi konusunda yeni sorunların başlayacak olmasıdır. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 3. maddesinin 1. bendinde tüketici işlemini, “*Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme önceki 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun 3.maddesinin (h) bendinde yer alan düzenlemeden kapsamı itibariyle ayrılmaktadır. Bu şekilde tüketici mahkemelerinin görev alanına giren iş ve işlemlerin sayısı da artmaktadır.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un yürürlükte olduğu dönemde, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, hava yolu ile taşıma sözleşmesinden kaynaklanan manevi tazminat davasında, taraflar arasındaki uyuşmazlığın taşıma hukukunu ilgilendirdiğinden bahisle bu hususun TTK.'nun 4.maddesinin 1. bendi gereğince, mutlak ticari dava sayıldığından, bu nite-

likteki uyumsuzlığa tüketici mahkemesinde bakılmasının mümkün olmadığına karar vermiştir¹⁷.

Bu bağlamda kural olarak Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş bulunan taşıma işleri, simsarlık, sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan ihtilaflara 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un öngördüğü yeni düzenlemeler karşısında bundan böyle artık ticaret mahkemelerinde değil, tüketici mahkemelerinde bakılması gerekecektir.

b. Taşınmaz Mallar ile İlgili Uyuşmazlıklar

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 3.maddesinin (h) bendi gereğince, bu Kanun'un uygulama alanı içine dâhil olan mallar; *“Alışverişe konu olan; taşınır eşya, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri her türlü gayri maddi malları”* kapsamına almaktadır. Bu düzenleme, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a 4822 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile bu şekli almış ve yeni Kanun ile de aynı normu muhafaza etmiş bulunmaktadır. Buna karşılık, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a 4822 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önce, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un uygulama alanına giren mallar kavramı içine sadece *“ticaret konusu taşınır eşya”* dâhil edilmekte idi. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a 4822 sayılı Kanun ile yapılan değişikliğin yeni 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile de aynı şekilde muhafazası karşısında ortaya çıkan bu durum bize, Tüketici mahkemelerinde görülecek uyumsuzlukların alanının giderek genişlemiş olduğunu göstermektedir. Kanun, sadece taşınır eşya değil, bunun yanı sıra mahkemenin görev alanı içine dâhil olan konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile ilgili olarak ortaya çıkan uyumsuzluklara bakma konusunda da görevli kabul edilmektedir.

¹⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 04.07.2012 tarihli ve E.2012/9513, K.2012/11823 sayılı Kararı için Bkz. (www.kazanci.com). Doktrinde 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümlerinin uygulama alanı bulduğu dönemde, taşıma işlerinde tüketici mahkemelerinin görevli olması gerektiği yönünde Bkz. İ. Yılmaz **Aslan**, Tüketici Sorunları Hakem Heyetinin Görev Alanı Sorunu, Tüketici Hakları ve Rekabetin Korunması Hukuku, İBD. Özel Sayısı, 2007/Kasım, (s. 3-23), s. 18.

Yargıtay'ın 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a 4822 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucu kabul edilen ve 6502 sayılı Kanun ile de korunan "Alışverişe konu olan; taşınır eşya, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar" hakkında çıkan uyuşmazlıkların tüketici mahkemelerinde görülmesine dair kararları, sadece konut ve tatil amaçlı taşınmaz mallardaki ayıba ilişkin ihtilaflar ile sınırlı değildir. Yüksek mahkeme yerleşmiş kararları ile aynı zamanda taşınmaz malların satışına dair yapılan sözleşmeler gereği tapu iptali ve tescil davalarında da tüketici mahkemelerinin görevli olduğuna hükmetmektedir¹⁸.

Yargıtay 14. Hukuk Dairesi'nin 03.04.2013 tarihli ve E. 2013/2788, K.2013/5142 sayılı Kararına konu olan olayda, "Davacı, Beylikdüzü ilçesi 639 ada 2 parsel sayılı taşınmazın Gürpınar Belediyesi tarafından P... Konut Yapı Kooperatifler Birliğine tahsis edildiğini, adı geçen birliğin taşınmazı tahsis ettiği birlik üyesi S.S. Ö... Konut Yapı Kooperatifinin Jetpa Limited Şirketi ile kat karşılığı inşaat sözleşmesi imzaladığını, şirketin sözleşme gereklerini yerine getirdiğini ve inşaatı tamamlanan 928 adet bağımsız bölümün tamamının satıldığını, kendisinin de yüklenici şirketten harici sözleşme ile daire satın aldığını, satış bedelinin tamamını ödediğini belirterek, söz konusu bağımsız bölümün tapu kaydının iptali ile adına tescilini istemiştir. ...Davacı tüketici, yüklenicinin temlikine dayalı olarak tapu iptali ve tescil isteğinde bulunduğundan taşınmazın olduğu yerde ayrı bir tüketici mahkemesi varsa çekişmenin tüketici mahkemesinde görülmesi aksi halde davaya tüketici mahkemesi sıfatıyla bakılması yasadan kaynaklanan bir zorunluluktur. Tapu maliki davalı Belediye'nin, taşınmazı tahsis ettiği S.S. Ö... Konut Yapı Kooperatifinin (P... Konut Yapı Kooperatifler Birliği) arsa maliki sıfatı ile yüklenici Jetpa Limited Şirketi ile imzaladığı arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesi gereğince inşa edilen bağımsız bölümün yüklenici tarafından davacıya satışı söz konusudur. Davacı, yüklenicinin halefi sıfatı ile bu davayı açmıştır. Bu nedenle, davacının tüketici olarak kabulü gerekir. Nitekim davacı davayı görevli tüketici mahkemesinde açmıştır...Mahkemece,

¹⁸ Tek, s. 146. Yargıtay HGK.'nin 06.05.2009, E.2008/14-124, K.2009/158 sayılı Kararı için (Bkz. www.kazanci.com); Yargıtay 13. HD.'nin 05.04.2005 tarihli ve 15271/5679 sayılı Kararı için Bkz. Mehmet Akif Tutumlu, Tüketici Mahkemelerinin Görev ve Yetki Sınırları, Ankara 2006, s. 353-354.

dava konusu uyumsuzluğun çözüm yerinin tüketici mahkemeleri olduğu gözetilmeden mahkemenin görevsizliğine karar verilmesi doğru görülmemiş, bu sebeple hükmün bozulması” yönünde karar tesis etmiştir¹⁹.

Hatta bu konuda Yargıtay bir adım daha ileri giderek, uyumsuzluğun tüketici mahkemelerinin görev alanı içine girmesi için, kaba inşaat halinde satın alınan konut amaçlı taşınmazın tamamlanmasını aramamaktadır²⁰.

Uygulamada Temyiz Mahkemesi tarafından verilen bu şekilde pek çok karara rastlanmaktadır. Yargıtay, kanun normunun *konut ve tatil amaçlı*

¹⁹ Karar için Bkz. (www.kazanci.com.) Bu konuda benzer şekilde Yargıtay 14 HD. 03.05.2005, E.2005/405, K.2005/4223; Yargıtay 14.HD. 28.12.2006, E.2006/14785, K.2006/16394; Yargıtay 14. HD. 02.06.2006, E.2006/4940, K.2006/6261; Yargıtay 14. Hd. 30.05.2006, E.2006/1673, K.2006/6107; Yargıtay 14 HD. 11.05.2006, E.2006/4076, K.2006/5536; Yargıtay 14. HD. 20.09.2012, E.2012/9109, K.2012/10689 sayılı Kararları için Bkz. (www.kazanci.com.). Buna karşılık, taraflar arasındaki uyumsuzluğun, mesleki veya ticari amaçlarla satın alınan taşınmaz bir maldan kaynaklandığı hallerde ise, Yargıtay’ın yerleşik kararları tüketici mahkemelerinin görevli olmadığı yönündedir. Bu konu ile ilgili olarak, Yargıtay 14. Hukuk Dairesi’nin 21.03.2006, E.2006/1969, K.2006/3232 sayılı Kararına konu olan uyumsuzlukta “*Eldeki davada, dava konusu bağımsız bölüm işyeri olup, konut ve tatil amaçlı yapılmış yerlerden olmadığından Tüketicinin Korunması hakkındaki yasa kapsamında değildir. Bu nedenle davanın Asliye Hukuk Mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerektiği gözetilmeden Tüketici Mahkemesinin görevli olduğundan bahisle görevsizlik kararı verilmesi doğru görülmemiş ve hükmün bozulması gerekmiştir.*” Bu karar için Bkz. (www.kazanci.com)). Bu konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için Mehmet Akif **Tutumlu**, Taşınmaz (Konut) Davalarının Tüketici Mahkemesinde Görülmesinin Koşulları, Terazi Hukuk Dergisi, 2006/9, S. 1, (s. 41-48), s. 42-43; **Ertabak**, s. 43-44.

²⁰ Ünal **Ertabak**, Tüketici Mahkemelerinde Çözülmesi Gereken İhtilaflar, Legal Hukuk Dergisi, 2012, C.110, S. 115-116, (s. 39-81), s. 43; **Tek**, s. 146. Yargıtay’ın 13. HD. 18.03.2002 tarihli E.2004/18641 ve K.2004/6430 sayılı Kararı gereğince, uyumsuzluğa konu olan somut olayda, davacının davalının inşaatını yaptığı taşınmazda 10 numaralı daireyi kaba inşaat halinde satın aldığı, eksik işleri tamamladığı, ancak tapu devrinin yapılmadığının tespitinin yaptırılmak suretiyle, yapılan işler tutarının faizi ile beraber ödetilmesine dair açtığı davada, Temyiz Mahkemesi, uyumsuzluğun tüketici mahkemelerinin görevi içinde olduğuna hükmetmiştir. (İBD.2006/2, C.80, S. 2, s. 843-844). Bu konuda geniş bilgi için Bkz. **Tutumlu**, (Taşınmaz Davalarının Tüketici Mahkemesinde Görülmesi) s. 41 vd.; Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 04.07.2003 tarihli 1292/11344 sayılı ve 20. Hukuk Dairesi’nin 11.02.2005 tarihli 892/1007 sayılı benzer bir kararları için Bkz. **Tutumlu** (Tüketici Mahkemeleri), s. 376-377.

taşınmaz malları ihtiva etmesi ve uyuşmazlığın taraflarından birinin *tüketici* olması halinde, ihtilafın tüketici mahkemelerinde görülmesi gerektiği sonuca varmaktadır. Nitekim 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un kapsamı içinde de yer alan *konut ve tatil amaçlı taşınmaz mallar* ile ilgili satımlardan kaynaklanan uyuşmazlıkların tüketici mahkemelerinin görev alanına dâhil olması bazı sebepler ile haklı olarak eleştirilmiştir. Bu konu ile ilgili olarak bir görüşe²¹ göre, özellikle taşınmaz malların satışlarında her zaman ileri sürülmesi olasılığı bulunan muvazaa iddialarının gerektirdiği tahkikat ve yargılama usulünün niteliğinin, tüketici mahkemelerindeki geçerli olan ve yargılamanın basit ve hızlı yapılmasını sağlayan basit muhakeme usulünün ruhuna uygun düşmediği ileri sürülmektedir. Bu bağlamda doktrinde bir başka görüşe²² göre, konut amaçlı tüm taşınmaz malların kapsama dâhil edilmesinin amacı aşan bir düzenleme olduğu savunulmuştur.

Bu konu hakkında bizim görüşümüz de doktrinde ileri sürülen görüşleri destekleyici niteliktedir. Zira Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un amacı tüketiciyi korumak ve bu Kanunun uygulamasından kaynaklanan uyuşmazlıklarda çabuk, seri ve istikrarlı bir sonuç elde edilmesini sağlamak, tüketicileri harçtan muaf tutmak ve tüketicilere kendi yerleşim yerlerinde de dava açabilme konusunda kolaylık temin etmek ve davaların basit yargılama usulü ile görülmesini sağlamaktır²³. Buna karşılık, bu Kanunun uygulamasından doğan konut satışları ile ilgili tapu iptali ve tescili gibi taşınmaz malın aynına ilişkin uyuşmazlıkların; çabuk, seri, harçtan muaf, hızlı bir şekilde ve basit yargılama usulüne göre hareket etmesi kabul edilen tüketici mahkemeleri tarafından çözüme kavuşturulması kanaatimizce isabetli bir düzenleme ve yaklaşım tarzı değildir.

Bu bağlamda taşınmaz malların satımından doğan uyuşmazlıklar ile ilgili karar örneklerinin çoğaltılması mümkündür. Nitekim Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 26.02.2013 tarihli ve E.2013/4125, K. 2013/4410 sayılı

²¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için Bkz. **Tutumlu** (Taşınmaz Davalarının Tüketici Mahkemesinde Görülmesi), s. 48.

²² Şebnem **Akipek**, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları, AÜHFD. 2003/3; C.52, (s. 103-119), s. 112. Bu konuda aynı fikirde Bkz. **Aslan**, s. 21.

²³ Bu konuda Bkz. AYM., 18 06.2009, E. 2006/114, K. 2009/87, RG. 06.10.2009, S. 27368.

Kararına konu olan bir başka olayda, “TOKİ projeleri kapsamında satış sözleşmesi ile davalıya konut satışı yapıldığı ancak davalının sözleşme hükümlerine uymayarak taksitleri ödememesi ve konutu tahliye etmemesi nedeniyle işgal edilen taşınmaza yönelik el atmanın önlenmesi davasında; davalı ile davacı arasında konut satımı hususunda sözleşme yapıldığı ve taraflar arasında mal ve hizmet satışına ilişkin bir hukuki ilişki kurulduğu ve uyuşmazlığın 4077 S.K. kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. 4077 Sayılı Kanun 23. m. bu kanunu uygulanması ile ilgili her türlü ihtilafa tüketici mahkemelerinde bakılacağını öngörmüştür. Taraflar arasındaki uyuşmazlıkta Tüketici Mahkemesi görevlidir. Mahkemece taraflar davadan haberdar edilip, tarafların sunacakları deliller toplanıp işin esasına girilerek sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” sonucuna varılmıştır²⁴.

Yüksek mahkemenin bu kararından da görüleceği üzere, el atmanın önlenmesine ilişkin uyuşmazlıklar da tüketici mahkemelerinin görev alanı içine girmektedir²⁵.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında tüketici mahkemelerinin görev alanına giren konut satışları ve bu manada taşınmaz mallar ile ilgili olarak üzerinde durulması gereken bir diğer mesele ise, kat karşılığı inşaat sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklara hangi mahkemede bakılacağı sorunudur. Bu konuda Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 23.01.2013 tarihli ve E.2012/22731, K. 2013/918 sayılı Kararına konu olan somut olayda taraflar arasındaki uyuşmazlık kat karşılığı inşaat sözleşmesinden kaynaklanmaktadır. Bu karara göre, “Davacı vekili dilekçesinde; arsa sahibi davacıların murisleri H.U. ve dava dışı diğer arsa sahipleriyle davalı yüklenici (müteahhit) aralarında 05.12.1995 tarihli kat karşılığı inşaat sözleşmesi akdedildiğini ve kat karşılığı inşaat sözleşmesine göre davalı müteahhide isabet edecek olan (b) blok 2. kattaki 4 numaralı daire için davacıların murisleri H.U. ile davalı arasında noterlikçe 03.06.1997 tarihinde gayrimenkul satış vaadi sözleşmesi düzenlendiğini ve sözleşme gereği 1.000.000 TL (şimdiki 1.000 TL'nin) peşin olarak davalıya ödendiğini, ancak davalının 3.kişiye olan borcu sebebiyle konan hacizlerden dolayı

²⁴ Karar için Bkz. www.kazanci.com

²⁵ Bu konuda farklı görüş için ayrıca Bkz. **Tek**, s. 147.

tapunun 3.kişiye intikal ettiğini, inşaatın (dairenin) davalı tarafından tamamlanmadığını, bunun sonucunda davalının kusuru sebebiyle tapu devrinin sağlanmadığı ileri sürülerek taşınmazın dava tarihindeki değeri olan dava ve islah dilekçesindeki toplam 26.640 TL'nin davalıdan tahsili talep ve dava edilmiştir. ...Somut olayda; davaya konu yer daire (mesken) olup, davacıların murisleri tarafından davalı müteahhitten satış vaadi sözleşmesiyle satın alınmış olup, davada görevli mahkeme tüketici mahkemeleridir. Mahkemelerin görevinin kamu düzenine dair olması sebebiyle yargılamanın her aşamasında re'sen dikkate alınması gerekir. Bu sebeple o yerde ayrı bir tüketici mahkemesi varsa çekişmenin tüketici mahkemesinde görülmesi aksi halde davaya tüketici mahkemesi sıfatıyla bakılması gerektiği gözetilmeden anılan kanun hükmüne aykırı şekilde genel mahkeme tarafından hüküm verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” sonucuna varılmıştır²⁶.

Yargıtay'ın kararlarına konu olan kat karşılığı inşaat sözleşmesinden kaynaklanan birçok davada, taraflar arasındaki uyumsuzlukta temel ilişkinin müteahhit (yüklenici) olan davalıyla yapılan alım satım sözleşmesinden kaynaklanmakta olduğundan bahisle, yükleniciden bağımsız bölüm satın alan üçüncü kişilerin davacı sıfatıyla açtıkları tapu iptali ve tescil davalarının tüketici mahkemelerinin görev alanına girdiği kabul edilmektedir²⁷. Buna karşılık, Yargıtay davalı tarafın yüklenici değil de, bizzat arsa sahibi olduğu uyumsuzluklarda ise, ihtilafın çözüm yerinin tüketici mahkemeleri değil,

²⁶ Karar için Bkz. www.kazanci.com. Bu konuda ayrıca Bkz. HGK. 06.05.2009 tarihli ve E.2009/14-124, K. 2009/158 sayılı Kararı; Yargıtay 13. HD. 11.06.2013 tarihli ve E.2013/7061, K. 2013/15788 sayılı Kararları için Bkz. www.kazanci.com.

²⁷ **Tek**, s. 147. Bu konuda Hukuk Genel Kurulu'nun 06.10. 2010 tarihli ve E. 2010/14-427, K. 2010/463 sayılı Kararına konu olayda, “Davalılar arasındaki arsa payı devri karşılığı inşaat yapım sözleşmesi uyarınca davalı yükleniciye bırakılan bağımsız bölümün yükleniciden satın alındığı iddiasıyla tescili istenmiştir. İddia şekline göre; davacının konut olan bu yeri oturma amacıyla satın aldığı anlaşılmaktadır. 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması hakkındaki yasada değişiklik yapan 4822 Sayılı Yasanın 3/c maddesi ile “konut ve tatil amaçlı taşınmaz mallar” da tüketicinin korunması hakkındaki yasa kapsamına alınmıştır. Aynı yasanın 23. maddesi uyarınca tüketicinin korunması hakkındaki yasa uygulamasından kaynaklanan her türlü uyumsuzlukların Tüketici Mahkemesinde görülmesi gerekir.” (www.kazanci.com). Benzer şekilde Bkz. Yargıtay 14 HD. 13.07.2011, E. 2011/8110, K.2011/9237 (www.kazanci.com); Yargıtay 13. HD. 05.04.2005, 17737/5695 Bkz. **Tutumlu** (Tüketici Mahkemeleri), s. 354-355.

genel mahkemeler olduğuna karar vermektedir. Bu konu ile ilgili olarak Yargıtay 20. Hukuk Dairesi 14.06.2005 tarihli ve 6237/7716 sayılı Kararına konu olan olayda, “ *Davacılar satın aldıkları dairenin ortak yerlerindeki eksikler ve ruhsatın alınmaması nedeniyle tazminat talep etmektedirler. ...Dosya kapsamından, davacıların arsa sahibi olan davalılardan konut satın aldıkları, davalıların yüklenici konumunda olmayıp, arsa maliki oldukları anlaşılmakta olup, konutu satan kişilerin bu işi profesyonelce meslek edinen kişiden alma durumu söz konusu olmadığından, 4077 Sayılı Yasa kapsamında değerlendirilemez. Bu nedenle, uyuşmazlığın genel hükümlere göre Asliye Hukuk Mahkemesinde görülmesi gerekir.*” sonucuna varmıştır. Temyiz mahkemesinin vermiş olduğu bu kararlardan da anlaşılacağı üzere, tüketici-alıcı tarafından satın alınan taşınmaz ile ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklarda, konutun arsa sahibi veya müteahhit (yüklenici) satın alınması halinde, ihtilafın görüleceği mahkeme de buna bağlı olarak değişim göstermektedir. Yine bu bağlamda Yargıtay 20. Hukuk Dairesi bir kararında yüklenici konumunda olmayan arsa sahibinin kendi hissesine isabet eden dairelerden birini geçersiz bir sözleşmeye dayanarak tüketiciye satmış olduğu uyuşmazlıkta, görevli mahkemenin tüketici mahkemesi değil, asliye hukuk mahkemesi olduğuna hükmetmiştir²⁸.

Temyiz Mahkemesi konut ve tatil amaçlı taşınmaz mallarda sadece taşınmazların satışına ilişkin olarak yapılan sözleşmeler gereği tapu iptali ve tescil davalarında değil, bunun yanı sıra bu mallardaki ayıplara ilişkin olarak açılan davalarda da tüketici mahkemelerinin görevli olduğunu kabul etmektedir²⁹.

²⁸ Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin E. 2005/15003, K.2005/16307 sayılı Kararı için Bkz. Naci **Özdamar**, Tüketici Haklarına Genel Bir Bakış, Tüketici Hakları ve Rekabetin Korunması Hukuku, İBD. Özel Sayısı, 2007/Kasım, (s. 47-51), s. 50.

²⁹ **Tek**, s. 146. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 11.05.2009 tarihli ve E.2009/4943, K. 2009/76642 sayılı Kararına konu olan uyuşmazlıkta “*Dava, satın alınan dairedeki yapıım hatasından kaynaklanan zararın ödetilmesi istemine ilişkindir...Dosya arasındaki bilgi ve belgelerden, davalının müteahhit olduğu, yaptığı daireleri satışa sunduğu, yine kendisinin yaptığı dava dışı kardeşi İlyas adına kayıtlı 127 ada 2 parsel sayılı taşınmazdaki 15/140 payı (bağımsız bölümü) kardeşine vekaleten davacıya sattığı anlaşılmaktadır. ...Somut olayda davacının satın aldığı bağımsız bölümü oturmak amacıyla aldığı anlaşıldığına göre, davacının tüketici olduğunun kabulü gerekir. Şu durumda yargıla-*

c. Sözleşmenin Niteliği ile İlgili Uyuşmazlıklar

Günümüzde borçlar hukuku alanında, Türk Borçlar Kanunu'nda sözleşmeler ve bunlardan doğan hukuki ilişkiler özel olarak düzenlenmiştir. Bunun dışında taraflar kanunda düzenlenmemiş bir sözleşme yapmak özgürlüğüne sahip oldukları için, Kanun'da öngörülmemiş sözleşmelerden bir karma sözleşme tesis edebilecekleri gibi, tümüyle kendine özgü (sui generis) bir sözleşme de yapabilirler³⁰. Doktrinde **Akyol**³¹, sözleşme ilişkisini canlı bir organizmaya benzetmekte ve bu organizma zaman içinde değişime uğramaktadır. Yazara göre, Borçlar Kanunu satım, kira, bağışlama, vedia, vekâlet vd. gibi belirli sözleşme tiplerini düzenlemiş ve bu tip dışında kalan atıfık söz-

*manın da özel yetkili Tüketici Mahkemesinde yapılması gerekir. Görev, kamu düzenine ilişkin olup, yargılamanın her aşamasında yargıç tarafından kendiliğinden gözetilir. Yerel mahkemece, açıklanan yönler gözetilerek, mahkemenin görevsizliği nedeniyle dava dilekçesinin reddine karar verilmesi gerekirken, yerinde olmayan gerekçeyle yazılı biçimde karar verilmiş olması usuk ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.” (YKD. 2009, C.35, S. 10, (s. 1861-1862). Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 22.06.2011 tarihli ve E.2010/17857, K. 2011/9826 sayılı Kararına konu olan davada ise, “ Davacı, asıl dava ve birleştirilen davada davalı G.'dan 14.6.2006'da dubleks daire satın aldığını, 2007 yılının son aylarında alt katın tüm odalarının tavanında 15-20 cm genişliğinde siyah renkte ıslaklık ve küf meydana geldiğini, teras korkuluklarının çatladığını, davalının geçici olarak tavana strafor kapatması üzerine köşelerin sararmaya başladığını, davalı F.. Ltd. Şti.nin de müteahhit firma olması sebebiyle sorumluluğunun bulunduğunu ileri sürerek fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 20.000,00 TL nin faizi ile birlikte davalılardan tahsilini istemiştir. Taraflar arasındaki uyuşmazlık Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun kapsamında kaldığına göre davaya bakmaya Tüketici Mahkemesi görevlidir. Tüketici Mahkemesi sıfatıyla işin esasını incelenerek karar verilmesi gerekirken, görevsizlik kararı verilmesi hukuka aykırıdır.” Benzer nitelikte Yargıtay 13. HD. 24.05.2010, E.2009/15949, K.2009/6975; Yargıtay 13. HD. 12.12.2005, E.2005/11270, K.2005/18384 Bu kararlar için Bkz (www.kazanci.com); Yargıtay 13. HD. 17.05.2004, 16928/7365; Yargıtay 13. HD. 06.07.2004, 2848/10876; Yargıtay 13. HD. 05.10.2004, 6526/ 13662; Yargıtay 13. HD. 15.09.2004, 4324/11987; Yargıtay 13. HD. 07.04.2005, 18502/5802 sayılı kararlar için Bkz. **Tutumlu** (Tüketici Mahkemeleri), s. 349-356 arası.*

³⁰ Kemal **Oğuzman/Turgut Öz**, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C. I, 11. Bası, İstanbul 2013, s. 46 vd. Bu konuda ayrıca geniş bilgi için Bkz. Hüseyin **Hatemi/Rona Serozan/ Abdülkadir Arpacı**, Borçlar Hukuku, Özel Bölüm, İstanbul 1992, s. 35 vd.

³¹ Şener **Akyol**, Banka Sözleşmeleri, Ord. Prof. Dr. Kemaleddin Birsen'e Armağan, İstanbul 2001, s. 2.

leşmeler ile ilgili yasal düzenlemelere yer vermemiştir. Bu tip sözleşmelere bazı özel kanunlarda finansal kiralama (leasing) şeklinde rastlamak mümkündür. İnceleme konumuz açısından bakıldığında bu çeşit tipe uygun olmayan bazı sözleşme çeşitleri, bir uyumsuzluk söz konusunda olduğunda davanın hangi mahkemede açılması gerektiği konusunda karışıklıklara neden olmaktadır. Nitekim bu çerçevede Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un uygulanma alanı içinde bulunan Devre Tatil Sözleşmeleri sözleşme özgürlüğü prensibi içerisinde yapılan sözleşmelerdir. Bu sözleşme Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiş bulunan sözleşme çeşitlerinden biri olmadığı için atipik sözleşmelerdendir. Yargıtay Kararlarında da bahsi geçtiği üzere, atipik sözleşmelerden devre tatil sözleşmeleriyle ilgili olanları Kanun'un tanımladığı değişik sözleşme tiplerini (hizmet, kira, vekâlet, satım gibi) kapsamı içine aldığından karma sözleşmeler olarak isimlendirilmektedir³². Aşağıda incelemeye konu edeceğimiz Yargıtay kararı da bu karma nitelikteki sözleşme türü ile yakından ilgili bulunmaktadır. Yargıtay 6. Hukuk Dairesi'nin 16.01.2013 tarihli ve E.2012/16710, K. 2013/352 sayılı Kararına konu olan olay, kira sözleşmesinin feshi ve kiralananın tahliyesine ilişkin bulunmaktadır. Bu karara göre, *“Davacı dava dilekçesinde; önceki malikin iflas etmesi nedeniyle mülkiyet hakkını ihale ile aldığını, kiracının kiralananı mesken olarak kullandığını, bu hususun imar yasasına aykırı olduğunu ancak turizm tesisi olarak kullanabileceğini bu nedenle kira sözleşmesinin geçersiz olduğundan bahisle sözleşmenin feshini, kiralananın tahliyesini istemiştir. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında devre tatil sözleşmesi; en az üç yıl süre için yapılan ve bu süre zarfında yıl içinde belirli veya belirlenebilecek ve bir haftadan az olmayacak bir dönem için bir veya daha fazla taşınmazın kullanım hakkının devri veya devri taahhüdünü içeren sözleşme olarak tanımlanmıştır. Sözleşmeye konu dairenin kullanım hakkı 99 yıllığına kiracıya devredilmiştir. Sözleşme ile devre mülk sözleşmelerinde olduğu gibi hak sahibine aynı bir hak verilmemiş, sadece kullanım hakkı tapuya şerh edilmiştir. Sözleşmenin açıklanan bu*

³² Uğur Yetimoğlu, Devre Mülk ve Devre Tatil Sistemleri, Tüketici Hakları ve Rekabetin Korunması Hukuku, İBD. Özel Sayısı, 2007/Kasım, (s. 62-82), s. 65 vd.; Yargıtay 13. HD.'nin 06.05.2003 tarihli ve E.2003/1605, K.2003/5635 sayılı Kararı için Bkz. Emrah Cengiz, Tüketicinin Korunması, 4822 Sayılı Kanun ile Değişik 4077 Sayılı Kanun ve Yargı Kararları, İstanbul 2007, s. 126 vd.

niteliği uyarınca devre tatil sözleşmesi olmayıp, tapuya şerh edilen kira sözleşmesi niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır. Açıklanan bu niteliği uyarınca da davaya bakma görevi Tüketici mahkemesine ait değil, davanın niteliği gereği Sulh Hukuk Mahkemesine aittir. Davanın esasının incelenmesi gerekir.” sonucuna varılmıştır³³.

Yukarıda zikretmiş bulunduğumuz Yargıtay 6. Hukuk Dairesi'nin bu kararından, davanın ilk olarak sulh hukuk mahkemesinde açıldığı ve görül-
mekte olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim yerel mahkeme bu davada görev-
sizlik kararı vermiştir. Bu karar davacı tarafından temyiz edilmiştir. Yargıtay
burada sözleşmenin niteliğine bakarak uyuşmazlığın hangi mahkemenin
görev alanına girdiğini tespiti çalışmıştır. Bu anlamda taraflar arasındaki
hukuki ilişkinin devre tatil sözleşmesi olmadığını, tapuya şerh edilen kira
sözleşmesi olduğundan bahisle, davanın tüketici mahkemesinde değil,
bilakis davanın açıldığı ve görevsizlik kararı verildiği sulh hukuk mahkeme-
sinin görev alanı içine girdiği kanaatine ulaşmıştır.

Yargıtay'ın sözleşmenin niteliği ile ilgili bir başka karar ise, 4077 sayılı
Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümlerinin yürürlükte olduğu
dönem içinde verilmiştir. Bu karara konu olan olayda; davacı, davalı ile
başına saç ekilmesi konusunda anlaşmaya varmış ve bu hizmetin karşılığı
olarak talep edilen bedeli ödemiş olmasına rağmen, belirlenen süre sonunda
tedavinin sonuç vermediğinden bahisle ödediği bedelin iadesi için icra takibi
yapmıştır. Davalı tarafın itirazı üzerine duran icra takibini yeniden hareket
geçirmek amacıyla davacı taraf itirazın iptali davası açmıştır. Burada üze-
rinde durulması gereken problem, itirazın iptali davasının hangi mahkemede
açılması gerektiği sorunudur. İleride üzerinde ayrıntılı olarak temas edece-
ğimiz üzere, Yargıtay 3. Hukuk Dairesi burada, uyuşmazlığın tarafların ara-
sındaki hukuki ilişkinin eser sözleşmesine dayandığı ve dolayısıyla eser
sözleşmesinden kaynaklanan ihtilaflarda Tüketicinin Korunması Hakkındaki
Kanun hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı sonucuna varmış-
tır³⁴.

³³ Bu konuda ayrıca benzer şekilde Yargıtay 3. HD.'nin 04.07.2012, E.2012/12100, K.2012/16776 sayılı Kararı Bkz. (www.kazanci.com).

³⁴ Yargıtay 3. HD. 24.01.2013 tarihli ve E. 2021/22501, K. 2013/1065 sayılı Kararı için Bkz. (www.kazanci.com). Yargıtay Kararlarında eser sözleşmesi kapsamındaki uyuş-

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümlerinin yürürlükte bulunduğu dönemde, eser sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda; Yargıtay, taraflar arasındaki sözleşmenin şekil ve doğurduğu esaslar yönünden eser sözleşmesinin bulunduğu hallerde 4077 sayılı Kanun'un 23. maddesi uygulanamayacağına karar vermekte idi. Ancak bu yaklaşım 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile değişikliğe uğrayacaktır. Zira yeni Kanun'un 3.maddesinin (1) bendi ile *tüketici işlemi* kavramı içerisinde yer alacak hukuki işlemlerin alanı genişlediği ve hükmün muhtevasına eser sözleşmeleri de dâhil edildiğinden bahisle, yeni uygulama ile birlikte taraflardan birinin tüketici olduğu eser sözleşmelerinden doğacak uyuşmazlıkların da tüketici mahkemelerinin görev alanı içinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

d. Sözleşmenin İfası ile İlgili Uyuşmazlıklar

Bu başlık altında özellikle taşınır mallara ilişkin sözleşmelerin ifası sırasında, maldaki ayıptan kaynaklanan uyuşmazlıkların hangi mahkemede çözüme kavuşturulması gerektiğine ilişkin sorunlara temas edilecektir.

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin 18.02.2013 tarihli ve E.2013/862, K. 2013/3011 sayılı Kararına konu olan uyuşmazlık, ayıplı araç satışı sebebiyle araç bedelinin faiziyle birlikte tahsili talebine ilişkindir. Taraflar arasında düzenlenen satım sözleşmesine konu olan aracın ticari nitelikte olduğu ileri sürülmüştür. Davaya bakan genel mahkeme, davacının gerçek kişi tüketici olmasından hareketle, uyuşmazlığa bakmakla görevli mahkemenin tüketici mahkemesi olduğu gerekçesi ile görevsizlik kararı vermiştir. Hükmün davalılar tarafından temyiz edilmesi üzerine; Yargıtay 19. Hukuk Dairesi, taraflar arasında düzenlenen satım sözleşmesine konu edilen aracın ticari nitelikte olduğundan bahisle, uyuşmazlığa Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun hükümlerinin uygulanamayacağı sonucuna varmış ve yerel mahkemenin görevsizlik kararının bozulmasına karar vermiştir³⁵.

Buna karşılık Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17.04.2013 tarihli ve E.2012/13-1217, K. 2013/555 sayılı Kararına konu olan uyuşmazlık da,

mazlıkların tüketici mahkemelerinde çözümlenemeyeceği hususunda ayrıntılı bilgi için Bkz. **Ertabak**, s. 44 -45.

³⁵ Karar için Bkz. (www.kazanci.com).

davacının beyanından hareketle davanın tüketici mahkemelerinde görülmesi gerektiği sonuca ulaştırmıştır³⁶. Yargıtay'ın kararına konu olan dava, ayıplı malın bedelinin iadesi talebine ilişkindir. Satılan malın, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında değerlendirilebilmesi için, alıcının bu malı ticari amaçlarla kullanmak üzere almamış olması gerekmektedir. Bu nedenle de tüketici, satışa konu araçta açık veya gizli ayıpların ortaya çıkması halinde, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un koruması altına sığınabilecektir. Yargıtay'a göre, uyuşmazlığın çözümünde davaya konu aracın hangi amaçla kullanılmak üzere satın alındığının tespiti önem taşımaktadır. Davacı, somut olayda aracı ticari amaçla kullanmak üzere değil, hususi amaçla kullanmak üzere satın aldığını beyan ederek aracı "Hususi" olarak tescil ettirmiş ve ayıplı mala ilişkin davayı da tüketici sıfatı ile tüketici mahkemesinde açmıştır. Mahkeme, bu aracın kamyonet vasfında olması nedeniyle ticari araç olarak satışa sunulduğunu, aracın ticari işletme sahibi olan davacı tarafından ticari faaliyetlerinde kullanmak amacıyla satın alındığının kabulü gerektiğine kanaat getirerek, davanın asliye ticaret mahkemesinde görülmesi gerektiğine hükmetmiş ve görevsizlik kararı vermiştir. Bu hüküm davacı tarafından temyiz edilmiştir. Yargıtay Özel Hukuk Dairesi, tüketici mahkemesinin verdiği görevsizlik kararını, "*Somut olayda, taraflar arasındaki satış sözleşmesine konu olan araç, tanıtım kılavuzunda genel olarak "ticari araç" olarak tasarlandığı belirtilmiş olsa da, dosyada mevcut olan araç ruhsatında aracın kullanma şeklinin "ticari" değil, "hususi" olduğunun yazıldığı, bu nedenle aracın ticari amaçla değil, hususi amaçla satın alındığı anlaşılmaktadır. Aynı belgede, "kullanma Amacı" başlığı altında "yük nakli"nin işaretli olması ve davacının da ticari işletmesi olan bir tacir olması da, mahkemenin kabulünün aksine, sonuca etkili değildir.*" gerekçesi ile bozmuştur. Tüketici mahkemesinin bozma kararı üzerine kendi kararında direnmesi karşısında, Hukuk Genel Kurulu yaptığı inceleme sonucu, davaya konu olan aracın tacir tarafından ticari amaçla değil, özel amaçla kullanmak üzere satın alındığına bakarak, aracı da "hususi" olarak tescil ettirmiş olması beyanını esas alarak, Bu durumda davacının aracı ticari

³⁶ Karar için Bkz. (www.kazanci.com) Benzer nitelikte bir başka örnek için, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 27.06.2012 tarihli ve E.2012/13936, K. 2012/16805 sayılı Kararı Bkz. (www.kazanci.com).

amaçla değil, hususi amaçla satın aldığı kabulü gerekir sonuca varmıştır. Ayrıca bu hususun aksinin de ispat edilebileceği halde, davalının davacının adı geçen aracı ticari amaçlarla kullandığını iddia etmediği gerekçeleriyle tüketici mahkemesinin direnme kararını bozmuştur³⁷.

Yargıtay'ın taşınır mallar ile ilgili olarak özellikle ayıplı taşıt araçlarında verdiği kararları incelediğimizde, görevli mahkemenin neresi olduğunun tayin edilmesi açısından ortaya çıkan sonuç şu olmaktadır. Temyiz mahkemesi, ayıplı taşıt aracı ile ilgili olarak açılan tazminat veya iade davalarında mahkemenin görevini belirlerken, ayıplı aracın hangi amaçla satın alındığını aramaktadır. Buna göre, eğer araç ticari maksatla değil de hususi amaçla kullanılmak üzere satın alınmış ise, işte bu hallerde davanın tüketici mahkemesinde görülmesi gerektiğine karar vermektedir. Bu konuda aşağıda zikredeceğimiz temyiz mahkemesi kararı, meselenin daha iyi bir şekilde somutlaştırılması bakımından bir örnek teşkil etmektedir. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 11.06.2012 tarihli ve E.2012/8746, K. 2012/15067 sayılı Kararına konu olan dava, ayıplı taşıt aracı dolayısıyla istenen maddi ve manevi tazminat talebine ilişkin bulunmaktadır. Temyiz mahkemesine göre, *"... taraflar arasındaki uyumsuzluk ayıplı mal satışından kaynaklanmakta ise de görevli mahkemenin tespiti için öncelikle davaya konu aracın ticari mi yoksa hususi bir araç mı olduğunun tespiti gerekmektedir. Mahkemece araç ruhsat bilgilerinin dosya içerisine getirtilerek aracın hukuki niteliğinin tespitiyle hâsıl olacak sonuca göre görevli mahkemenin tespiti gerekir."* denilmek suretiyle hangi türdeki uyumsuzlukların tüketici mahkemesinde görülmesi gerektiğini de belirlemiş bulunmaktadır³⁸.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 18.11.2003 tarihli ve E. 2003/09271, K. 2003/13864 sayılı Kararına konu olan olayda, davacı tarafın davalıdan satın aldığı bilgisayar parçaları olan anakart ve işlemcinin yanması üzerine, ödediği bedelin tahsilini talep ettiği uyumsuzlukta, *"... Davacı, her ne kadar şahsi işler için satın aldığını beyan etmişse de; dava konusu bilgisayar parçaları davalı tarafından davacının sahibi olduğu eczaneye satılarak*

³⁷ Bu konuda benzer nitelikte bir başka karar için Bkz. Yargıtay 13. HD. 24.06.2009, E. 2009/4799, K.2009/8756. (YKD. 2009, C.35, S. 9, (s. 1724-1726); Yargıtay 19. HD. 05.07.2001, 1782/5240 sayılı karar için Bkz. **Tutumlu** (Tüketici Mahkemeleri), s. 248-249.

³⁸ Karar için Bkz. www.kazanci.com.

fatura edildiğinden, davacının ticari ve mesleki amaçlarla satın alan kişi durumunda olduğundan az yukarıda açıklanan şekilde tüketici tanımına girmemektedir. Bu nedenle davanın tüketici mahkemelerinde bakılması imkanı yoktur.” sonuca varmıştır³⁹.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 17.02.2011 tarihli ve E.2011/581 ve K.2011/1455 sayılı Kararına konu olan uyuşmazlıkta, “Davacı, davalının üretimi olan bir ilacı reçete ile eczaneden satın alıp kullandığını, haplardan birinin içinde gözle görülebilen bir kıl olduğunu gördüğünü belirterek, uğradığı maddi ve manevi zararın ödetilmesini istemiştir...4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Yasa'da, tüketiciler ile üreticiler arasındaki mal alım satımından kaynaklanan anlaşmazlıkların çözümü ile ilgili yeni kurallar getirilmiş ve bunlardan kaynaklanan davalara bakma görevi de aynı Yasa'nın 23. maddesi gereğince özel bir yargılama usulü ile Tüketici Mahkemelerine verilmiştir...Somut olayda davacı, satın aldığı davalının ürettiği ilaçtan kıl çıkması sebebiyle zarara uğradığını ileri sürdüğüne göre yargılamanın da özel yetkili Tüketici Mahkemesinde yapılması gerekir... Yerel mahkemece, açıklanan yönler gözetilerek, mahkemenin görevsizliği sebebiyle dava dilekçesinin reddine karar verilmesi gerekirken, işin esasının incelenmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması” gerektiği sonucuna varılmıştır⁴⁰.

e. Sağlık Hukuku ile İlgili Uyuşmazlıklar

Günümüzde sağlık hukuku alanında meydana gelen güncel sorunlardan bir tanesi de, hasta ve hekim arasında tıbbi müdahalelerden doğan uyuşmaz-

³⁹ **Cengiz**, s. 68-69. Aynı karar için Bkz. **Tutumlu** (Tüketici Mahkemeleri), s. 231-232. Benzer şekilde Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 26.02.2004 tarihli ve 14115/2252 sayılı Kararına konu olan olayda “Davacı, işyerindeki bilgisayarın 21.12.2001 gecesi hatta aşırı elektrik voltajı verilmesi nedeniyle hasara uğradığını, 715.000.000 TL. zarar oluştuğunu öne sürerek, bu miktar maddi tazminatın davalı Tedaş idarecisinden tahsiline karar verilmesini istemiştir.....Dosya içeriğine göre davacının davaya konu bilgisayarı kendi limitet şirketine satın aldığı anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca davacı tacir olduğuna göre davaya tüketici mahkemesinin değil, harcının alınarak genel mahkemenin bakması ve uyuşmazlığın genel mahkemede çözümlenmesi gerekir.” sonucuna varmıştır. Karar için Bkz. **Tutumlu** (Tüketici Mahkemeleri), s. 259.

⁴⁰ Karar için Bkz. (www.kazanci.com).

lıklar ile ilgili problemlerdir. Bu sorunun maddi hukuk anlamında olan bölümü inceleme konumuzun dışında kalmakta ve usule ilişkin sorunlar, üzerinde temas edeceğimiz hususlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda öncelikle yanıt bulunması gereken sorulardan ilki, sağlık hukuku açısından hekim ile hasta arasındaki ilişki de hasta *tüketici* midir? Doktrinde bir görüşe⁴¹ göre, tıbbi müdahalelerde tüketici, hasta olarak isimlendirilmektedir. Bu anlayış çerçevesinde, hangi nedenle olursa olsun sağlık hizmeti talebinde bulunan kişinin, *hasta* ve aynı zamanda *tüketici* olarak nitelendirilmesi gerektiğidir. Bu noktadan hareket ederek bir sonraki aşamaya geçtiğimiz takdirde, karşımıza şöyle bir soru çıkmaktadır. Hastayı *tüketici* olarak kabul ettiğimiz zaman, hastanın (tüketici) hekim ile olan ilişkisi hangi hukuki zemine dayandırılmalıdır? Türk hukukunda uygulama alanında ve doktrinde çoğunluğun görüşü doğrultusunda, hekim ve hasta arasındaki hukuki ilişki, vekâlet sözleşmesi olarak kabul edilmektedir⁴². Özellikle Yargıtay'ın hekimlik sözleşmesini vekâlet sözleşmesi olarak nitelendiren kararları uzun yıllardır istikrarlı ve düzenli bir şekilde süre gelmektedir⁴³.

⁴¹ Hasan **Petek**, Tıbbi Müdahalelerden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Uygulanması, DEÜHFD., 2013, C.15, Özel Sayı, (s. 969-1017), s. 977.

⁴² Haluk **Tandoğan**, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C.II, 4. Tıpkı Basım, İstanbul 1989, s. 359-360; Selim **Kaneti**, Hekimin Hukuksal Sorumluluğunda Kusur ve İspat Yükü, Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler, V. Sempozyumu, (Türk Hukukunda Hekimin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu, Ankara, 12/13. Mart 1982), İstanbul 1983, s. 61-63; Seza **Reisoğlu**, Hekimlerin Hukuki Sorumluluğu, Hekimin Hukuksal Sorumluluğunda Kusur ve İspat Yükü, Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler, V. Sempozyumu, (Türk Hukukunda Hekimin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu, Ankara, 12/13. Mart 1982), İstanbul, 1983, s. 12-13; Mehmet **Ayan**, Tıbbi Müdahalelerden Doğan Hukuki Sorumluluk, Ankar 1991, s. 53-56; **Hatemi/Serozan/Arpacı**, s. 440; Çetin **Aşçıoğlu**; Tıbbi Yardım ve Elatmalardan Doğan Sorumluluklar, (Doktorların, Devletin ve Özel Hastanelerin Sorumluluğu (Cezai ve Hukuki)) , Ankara 1993, s. 19-20; Zarife **Şenocak**, Özel Hukukta Hekimin Sorumluluğu, Ankara 1998, s. 24-26; Hasan Seçkin **Ozanoğlu**, Hekimlerin Hastalarını Aydınlatma Yükümlülüğü, AÜHFD. 2003/3, C.52, (s. 55-77), s. 55; Filiz **Yavuz İpekyüz**, Türk Hukukunda Hekimlik Sözleşmesi, İstanbul 2006, s. 64 vd.; **Kara**, s. 126.

⁴³ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 04.03.1994 tarihli ve E.1994/8557, K.1994/2138 sayılı Kararı gereğince, "*Hasta ile doktorun meslek ilişkisi vekillik sözleşmesine dayanır. Vekil, iş görürken yöneldiği sonucun elde edilmemesinden değil, bu sonuca ulaşmak için*

Temyiz Mahkemesinin kararlarına göre, hastane ve çalıştırdığı elemanın tedavi sırasındaki kusurları nedeniyle oluşan zararın giderilmesinin vekâlet sözleşmesi üzerine temellendirilmesi, hekimin vekâlet sözleşmesi kuralları gereğince verdiği hizmeti yerine getirirken işçi gibi özen göstermek zorunda olması ve bu sebeple en hafif kusurundan bile sorumlu tutulmasının maddi hukuk alanında doğurduğu hukuki sonuçları bulunmaktadır. Ancak konunun diğer boyutunu ise, usule ilişkin sorunlar ve bunların sonuçları oluşturmaktadır. Şöyle ki, konunun usul hukuku yönünden bağlantı noktası, hekim ve hasta arasında sağlık hizmetinden meydana gelen zararlardan dolayı açılacak tazminat davalarının hangi mahkemede görüleceği probleminin aydınlığa kavuşturulmasında karşımıza çıkmaktadır.

Yargıtay'ın bu konudaki önceki kararları incelendiğinde, 13. Hukuk Dairesi'nin hasta kabul sözleşmesini Borçlar Kanunu'nda düzenlenen vekâlet sözleşmesi hükümlerine tabi tuttuğu ve tüketici mahkemelerinin görevli olamayacağına hükmettiği görülmektedir⁴⁴. Ancak aynı Hukuk Dairesi daha sonra bu görüşünü değiştirerek, özel hastane ve hasta arasındaki sözleşmenin hizmet akdi olduğundan bahisle bu tür uyuşmazlıklara tüketici mahkemelelerinde bakılacağına ilişkin kararlar vermiştir⁴⁵. Bununla birlikte yine aynı

yaptığı uğraşların özenle görülmemesinden sorumludur. Vekilin sorumluluğu, genel olarak işçinin sorumluluğuna ilişkin kurallara bağlıdır. Vekil, işçi gibi özenle davranmak zorunda olup, hafif kusurundan bile sorumludur. O nedenle, doktorun meslek alanı içinde olan bütün kusurları (hafif de olsa) sorumluluğun unsuru olarak kabul edilmelidir. Doktorun sorumluluğunu tayin ederken hâkim, olayların özelliklerine uymayan, dayanakları gösterilmeyen, inandırıcı olmaktan uzak Yüksek Sağlık Şurası raporu ile bağlı değildir. Bu rapor hukuk mahkemesini değil, ceza mahkemesini bağlar. ...Belirtilen kurallara aykırı davranan vekil maddi ve manevi tazminatla sorumlu tutulmalıdır. Mesleki bir işgören; doktor olan vekilden ona güvenen, müvekkil titiz bir ihtimam ve dikkat göstermesini beklemekte haklıdır. Titiz bir özen göstermeyen vekil; gereği gibi ifa etmemiş sayılmalıdır.” (YKD. 1994/8, C.20, s. 1288 vd.). Bu konuda benzer kararlar Yargıtay 13. HD.'nin 19.10.2006, E.2006/10057, K.2006/1382 sayılı Kararı; Yargıtay 13. HD.'nin 10.10.2006, E.2006/10068, K.2006/13288 sayılı Kararı; Yargıtay 13. HD.'nin 06.07.2006, E.2006/5518, K.2006/11185 sayılı Kararı. (Kararlar için Bkz. www.kazanci.com).

⁴⁴ Yargıtay 13. HD. 29.12.2009 tarihli ve E.2009/14158, K. 2009/15615 sayılı Kararı için Bkz. **Kara**, s. 1007-1008. Bu konuda ayrıca Bkz. **Petek**, s. 990.

⁴⁵ **Kara**, s. 1008; **Petek**, s. 990. Bu hususta uygulamada Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 28.09.2012 tarihli ve E. 2012/21184, K. 2012/20509 sayılı Kararına konu olayda;

Hukuk Dairesi'nin bir sonraki Karar'ında yeniden görüşünü değiştirdiği gözlenmektedir⁴⁶.

“Davacılar vekili, davacının bel ağrısı nedeniyle davalı şirkete ait hastanede diğer davalı doktor tarafından muayene edilip tedavisine başlandığını, ancak zamanında doğru teşhis konulmaması ve yanlış tedavi uygulanması nedeniyle başka bir hastanede kök hücresi tedavisi ve kemoterapi uygulaması gördüğünü, maddi ve manevi yönden zarara uğradıklarını ileri sürerek maddi ve manevi tazminatın tahsilini istemişlerdir. Uyuşmazlık teşhis ve tedavi hizmetinden kaynaklanmakta olup, davacıların tüketici (tedavi ücreti alıcısı) ve davalının satıcı (hizmet sunucusu) olduğu anlaşılmaktadır... Somut olay değerlendirildiğinde taraflar arasındaki uyuşmazlık teşhis ve tedavi hizmetinden kaynaklanmakta olup, davacıların Yasada tanımlanan şekilde tüketici (tedavi ücreti alıcısı) ve davalının satıcı (hizmet sunucusu) olduğu anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca davaya bakmaya Genel mahkeme değil Tüketici Mahkemesi görevlidir. Görevle ilgili düzenlemeler kamu düzenine ilişkin olup taraflar ileri sürmesi dahi yargılamanın her aşamasında resen gözetilir. Görevle ilgili hususlarda kazanılmış hak söz konusu olmaz. O halde mahkemece görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, davanın esasına girilerek hüküm kurulması, usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir...” Karar için Bkz.(www.kazanci.com.)

⁴⁶ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 15.04.2013 tarihli ve E.2013/1177; K.2013/9534 sayılı Kararı gereğince, *“Davacılar vekili, davacı K. İ.'in bel ağrısı nedeniyle davalı şirkete ait hastanede diğer davalı doktor tarafından muayene edilip tedavisine başlandığını, ancak zamanında doğru teşhis konulmaması ve yanlış tedavi uygulanması nedeniyle başka bir hastanede kök hücresi tedavisi ve kemoterapi uygulaması gördüğünü, maddi ve manevi yönden zarara uğradıklarını ileri sürerek fazlası saklı kalmak üzere 1000 TL maddi, 300.000 TL manevi tazminatın tahsilini istemişler, ıslah dilekçesi ile de taleplerini 400.000 TL maddi tazminata yükseltmişlerdir.*

Davalılar davanın reddini savunmuşlardır.

Mahkemece, davacı K. İ. için 34.586,84 TL maddi, 75.000 TL manevi tazminatın, M. İ. için ise 25.000 TL manevi tazminatın davalılardan kusurları oranında tahsiline karar verilmiş; hüküm, taraflarca temyiz edilmesi üzerine dairemizce Tüketici Mahkemesi görevli olduğundan bahis ile bozulmuş, davalı A... Sağlık Hizmetleri ve Tic. A. Ş. bu kez karar düzeltme isteminde bulunmuştur.

1- B.K.nun 386/2. maddesi hükmü uyarınca, diğer iş görme sözleşmeleri hakkındaki yasal düzenlemelere tabi olmayan işlerde, vekalet hükümleri geçerlidir. Somut olayda olduğu gibi, özel hastane (ve onun tarafından istihdam edilen doktorlar) ile hasta arasındaki uyuşmazlıkların vekalet sözleşmesinden ilişkin hukuksal düzenlemelere göre çözülmesi gerektiği konusunda, öğretisi ve Yargıtay'ın istikrar kazanmış uygulaması arasında paralellik bulunmaktadır. (Öğreti ve uygulamaya örnek olarak: Prof. Dr. Haluk

Gelecekte bu durumun 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanması ile birlikte daha yeni bir boyut kazanacağını söylemek mümkündür. Nitekim 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un 3.maddesinin (1) bendinde *tüketici işlemi* kavramı kapsamına vekâlet sözleşmesi de dâhil edilmiştir. Buna bağlı olarak, kamu hastaneleri dışında, özel sağlık kuruluşları ve bağımsız çalışan hekimler tarafından verilen hizmet sebebiyle meydana gelen uyuşmazlıklar tüketici mahkemelerinin görev alanı içine alınmıştır. Bu durum karşısında, hekimin hastasına uyguladığı tıbbi müdahaleden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü için, tüketici mahkemelerinin görevli olduğu sonucuna ulaşılması gerekmektedir.

Bu konu ile bağlantılı olarak temas etmek istediğimiz bir başka husus ise şudur: Hekimin hastasına uyguladığı tıbbi tedavi genel olarak vekâlet sözleşmesine konu olmakla birlikte, sonucun garanti edilebildiği hallerde, eser sözleşmesi şeklinde de karşımıza çıkmaktadır⁴⁷. Hâlbuki Yargıtay, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un yürürlükte olduğu dönemde vermiş olduğu yerleşik kararlarında, vekâlet sözleşmesi şeklindeki tıbbi tedavileri tüketici işlemi olarak kabul edip, tüketici mahkemelerinin görev alanına giren uyuşmazlık olarak değerlendirmek beraber, eser sözleşmesi olarak mütalaa ettiği estetik operasyonları (estetik operasyon, saç ekimi, diş protezi vd.) hekim ve hasta arasındaki vekâlet sözleşmesinden

Tandoğan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt: 2,Sevinç Matbaası, Ankara 1977, sayfa: 176 ve devamı; Dairemizin 4.3.1994 gün ve 1994/8557-2138 sayılı kararı ve aynı doğrultudaki birçok başka karar.)

Somut olayda, davacı ile davalı arasında vekil-müvekkil ilişkisi mevcut olup, davadaki talepler vekillerin vekalet görevini ifada özen borcuna aykırı davrandıkları iddiasına dayalı bulunmakla, uyuşmazlığa vekalet hükümleri uygulanmalı ve doğal olarak, uyuşmazlığın da bu çerçevede değerlendirilmesi gerekir.

Yukarıda açıklandığı üzere, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin 4822 sayılı yasa ile değişik 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Tüketici yasası ile güdülen amaç tüketicinin tüketime yönelik satışlarda mal ve hizmetlerdeki ayıplara karşı korunması olduğundan, uyuşmazlığın genel mahkemede görülmesi gerekir.” Karar için Bkz.(www.kazanci.com).

⁴⁷ **Petek**, s. 990.

ayrık tutmuş ve bu tür ihtilaflarda tüketici mahkemelerinde dava açılmaya-
cağı sonucuna varmıştır⁴⁸.

⁴⁸ **Petek**, s. 990 -992; **Kara**, s. 200. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 24.01.2013 tarihli ve E.2012/22501, K.2013/1065 sayılı Kararına konu olan uyuşmazlıkta, "Davacı; davalı ile başına saç ekilmesi, bunun başarısız olması durumunda saç ekimi karşılığında ödemiş olduğu 2.500 TL'nin kendisine iadesi konusunda anlaşmalarını, belirlenen süre sonunda başında saç çıkmadığını, daha sonra yaptırdığı tedavilerde kök ekiminin bölge itibari ile mümkün olmadığını öğrendiğini, 2.500 TL'nin tahsili için davalı hakkında icra takibi başlattığını, ödeme emrine itiraz ile takibin durduğunu belirterek takibe vaki itirazın iptali ile % 40 icra inkâr tazminatı talep ve dava etmiştir.

Mahkemece, davanın, tüketicinin iade edilmesini istediği bedel için yapılan takibe itirazın iptali davası olduğu, bu tür davalara bakmakla Tüketici Mahkemelerinin görevli olduğu gerekçesi ile dava dilekçesinin usulden reddine karar verilmiş, hüküm davalı; tarafından temyiz edilmiştir.

Dava; saç ekiminden kaynaklanmaktadır. Bir uyuşmazlığa Tüketici Mahkemesi'nde bakılabilmesi için uyuşmazlığın 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkmış olması gerekir.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Amaç başlıklı 1. maddesinde yasanın amacı açıklanmış, kapsam başlıklı 2. maddesinde kanunun birinci maddesinde belirtilen amaçlarla mal ve hizmet piyasalarında tüketicinin taraflardan birini oluşturduğu her türlü tüketici işlemini kapsayacağı hükmüne yer verilmiştir.

Anılan Kanunun 3/e maddesinde tüketici; bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişi olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamaya göre yasa, hazır bir malı veya hizmeti satın alarak onu günlük yaşamında kullanan veya tüketen kişiyi korumaktadır. Yasada dar kapsamlı mal ve hizmet ilişkileri olağan tüketim işleri kapsama alınmıştır.

O halde; bir hukuki işlemin 4077 sayılı Yasa kapsamında kaldığının kabul edilmesi için yasanın amacı içerisinde taraflar arasında mal ve hizmet satışına ilişkin bir hukuki işlemin olması gerekir.

Somut olayda; davacı ile davalı arasındaki hukuki ilişki eser sözleşmesine dayanmakta olup, Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun hükümlerinin eser sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda uygulanması hukuken mümkün değildir. Davaya bakma genel mahkemelerin görevinde olup, bir yerdeki Tüketici Mahkemesi ile Asliye Hukuk Mahkemeleri arasındaki ilişki görev ilişkisi olduğu açıktır.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü uyuşmazlıklara, Tüketici Mahkemelerinde bakılır. Tüketici davaları; Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Uygulanması ile ilgili olarak tüketiciler, tüketici örgütleri veya bu konu ile ilgili olarak açılan davalardır. (4077 sayılı Kanunun

Türk hukukunda doktrinde **Petek**⁴⁹, 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un yürürlükte olduğu dönemde, Yargıtay'ın eser sözleşmelerini tüketici işlemi olarak saymaması konusunda verdiği kararları eleştirmiştir. Yazara göre, sadece tıbbi müdahaleye ilişkin eser sözleşmeleri değil, tüketicinin taraf olduğu bütün eser sözleşmelerinin Kanun'un kapsamına dâhil edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, yazar tarafından Kanun'un yapmadığı bir ayırımın Yargıtay tarafından gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı vurgulanmıştır⁵⁰.

Bununla birlikte, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un 3.maddesinin (1) bendi ile *tüketici işlemi* kavramı içerisine artık "*eser sözleşmeleri*" de dâhil edilmiştir. Bu durum fikrimizde, bundan sonra

23. md.) Taraflar arasındaki sözleşmenin şekil ve doğurduğu esaslar yönünden eser sözleşmesinin bulunduğu anlaşıldığından 4077 sayılı Kanunun 23.maddesi uygulanamaz.

Bu durumda mahkemece işin esasına girilerek sonucuna göre hüküm tesisi gerekirken, görev yönünden dava dilekçesinin reddi usul ve yasaya uygun görülmemiş, hükmün bozulması gerekmiştir." şeklinde hüküm tesis etmiştir. (Karar için Bkz. www.kazanci.com). [Yargıtay 3.Hukuk Dairesi'nin bu konuda yine aynı sonuca ulaştığı 21.11.2011 tarihli ve E.14437/18077 sayılı Kararı için Bkz. **Kara**, s. 988]. Temyiz Mahkemesinin yine aynı konu ile ilgili Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 23.11.2005 tarihli ve 7386/6293 sayılı Kararı için Bkz. **Tutumlu** (Tüketici Mahkemeleri) s, 482-483. (Aynı karar için ayrıca Bkz. **Petek**, s. 990, dn. 37).

Uygulamada Yargıtay'a göre, "*Diş tedavisinde, hasta ile doktoru arasındaki hukuki ilişki vekâlet sözleşmesi; diş protezinde ise, eser sözleşmesidir. Diş tedavisinde, doktorun yükümlülüğü, tıp dünyasında kabul edilen yöntemi uygulayarak, hastasını tedavi etmektir. Dolayısıyla, vekâlet sözleşmesinde, sonucun taahhüdü yoktur.*" (Yargıtay 15. HD.'nin 03.10.2007, E.2006/4800, K.2007/5945 sayılı Kararı için Bkz. www.kazanci.com). Yargıtay'ın bu konu ile ilgili olarak bir başka kararı 20. Hukuk Dairesi tarafından verilmiştir. Yargıtay 20. Hukuk Dairesi'nin 08.07.2005 tarihli ve 7314/9444 sayılı Kararına konu olan olayda Temyiz Mahkemesi, "*Uyuşmazlık dış yapımı işinden kaynaklanmakta olup; aynı zamanda Borçlar Yasasının 355.maddesi anlamında eser sözleşmesi olarak düşünülebilir, 4077 sayılı Yasa kapsamında düşünülemez. Bu nedenle, davanın Sulh Hukuk Mahkemesinde görüşülüp sonuçlandırılması gerekir.*" sonuca ulaşmıştır. Karar için Bkz. **Tutumlu** (Tüketici Mahkemeleri), s. 260 vd.

⁴⁹ **Petek**, s. 992.

⁵⁰ **Petek**, s. 992.

Yargıtay'ın eser sözleşmeleri ile uyuşmazlıklarda vereceği kararlar açısından da belirleyici bir rol oynayacaktır. Bu durum yeni kanuni düzenlemelerden sonra, hekim ve hasta arasındaki vekâlet sözleşmesinden ayrılan ve eser sözleşmesi olarak mütalaa edilen estetik operasyonlardan kaynaklanan uyuşmazlıkların çözüm merciinin tüketici mahkemeleri olacağını göstermektedir.

Bizim bu noktadaki eleştirimiz, tıbbi müdahaleden kaynaklanan veya eser sözleşmelerinin vekâlet hükümleri çerçevesinde hekimin hastasına uyguladığı tıbbi tedaviden doğan uyuşmazlıkların 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un 3.maddesinin (I) bendinde yer alan *tüketici işlemi* kavramına dâhil edilmek suretiyle, bu tür ihtilafların tüketici mahkemelerinin görev alanı içinde kabul edilmesi ve bu mahkemelerin bakmakla görevli oldukları uyuşmazlık çeşitleri yelpazesinin bu derece çok ve farklı alana doğru genişletilmesidir.

Sağlık hukuku ile ilgili olarak, Yargıtay'ın yakın tarihli bir kararına konu olan olay ise şöyledir : *“Davacılar vekili, davacının bel ağrısı nedeniyle davalı şirkete ait hastanede diğer davalı doktor tarafından muayene edilip tedavisine başlandığını, ancak zamanında doğru teşhis konulmaması ve yanlış tedavi uygulanması nedeniyle başka bir hastanede kök hücresi tedavisi ve kemoterapi uygulaması gördüğünü, maddi ve manevi yönden zarara uğradıklarını ileri sürerek maddi ve manevi tazminatın tahsilini istemişlerdir. Uyuşmazlık teşhis ve tedavi hizmetinden kaynaklanmakta olup, davacıların tüketici (tedavi ücreti alıcısı) ve davalının satıcı (hizmet sunucusu) olduğu anlaşılmaktadır. Davaya bakmaya genel mahkeme değil Tüketici Mahkemesi görevlidir.”*⁵¹.

Yargıtay, bu kararında özellikle hastayı “tüketici” olarak kabul etmiştir. Davacı tüketici ile davalı hastane ve çalışanı doktor arasındaki ilişkiyi TKHK. md. 3 hükmünün (d) bendinde yer alan “hizmet” kavramı içerisinde mütalaa ederek, uyuşmazlığın yanlış teşhis ve tedavi hizmetinden kaynaklandığından bahisle, davanın genel mahkemede değil, tüketici mahkemesinde görülmesi gerektiğine karar vermiştir.

⁵¹ Yargıtay 13. HD.'nin 28.09.201 tarihli ve E.2012/21184, K.2012/20509 sayılı Kararı için Bkz. (www.kazanci.com).

f. Haksız Fiil ile İlgili Uyuşmazlıklardan Kaynaklanan Tazminat Davaları

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un hükümlerine göre, bir ihtilafın tüketici mahkemelerinde çözümlenebilmesi için gereken unsurlardan biri, uyuşmazlığın tarafları (gerçek veya tüzel kişi ile tüketiciler) arasında kurulan eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi kapsayan tüketici işlemi olarak isimlendirilen sözleşme ilişkisinin mevcut olması aranmaktadır. Bu durumda prensip itibarıyla haksız fiilden kaynaklanan uyuşmazlıkların tüketici mahkemeleri önüne getirilmesi mümkün değildir. Fakat bununla birlikte uygulamada bu kuralın istisnaları olduğu gözlenmektedir⁵². Yargıtay'ın son yıllarda vermiş olduğu kararları incelendiğinde, Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un uygulanma alanı içerisinde bazı haksız fiilden kaynaklanan ihtilafları da dâhil ettiği ve bu tür uyuşmazlıklarda da tüketici mahkemelerinin görevli olduğuna ilişkin içtihatları görülmektedir. Bu konuda özellikle yakın tarihli Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 04.02.2014 tarihli ve E.2014/2956, K.2014/2858 sayılı Kararına temas etmek yerinde olacaktır. Bu karara konu olan olayda "*Davacı vekili, davalı B... A.Ş.'nin kasiyer çalışmanı olan öteki davalı Ş. O.'ın 19/10/2011 tarihinde 11 yaşında olan küçük A. A.'i ve arkadaşını hırsızlık yapmış olabileceği düşünce ve zannı altında tehditle mağaza arkasındaki kimsenin bulunmadığı bodruma indirmeye çalışarak onlara tokat atıp tartakladığını, çocukların bodruma inmek istememesi üzerine "aşağı inin kemiklerinizi kıracağım" şeklinde tehditte bulunduğunu, müvekkilinin arkadaşı E.'nin o an yaşadığı korkuyla altını ıslatmış olduğunu, çocukların üzerinde bedeli ödenmemiş hiçbir malzeme çıkmamasına ve davalı işyerinden bir şey çaldıklarına dair hiçbir delil bulunmamasına rağmen suçsuz yere tehdit edilerek tartaklanmalarının küçüğün ruhi dünyasında ve bilinç altında oluşturduğu sarsıntı ve acının telifi edilemeyeceğini, küçüğün olaydan sonra geceleri uyuyamadığını ve ruh sağlığının bozulduğunu ileri sürerek, 15.000,00 TL manevi tazminatın 19/10/2011 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesini istemiştir...Dava, davacının davalı şirkete ait mağazaya alış verişi için gittiği*

⁵² Ertabak, s. 45 vd.

sırada hırsızlık yaptığından şüphelenilerek darp edilmesi ve tehdit edilmesi iddiasına dayalı tazminat isteğine ilişkin olup, uyuşmazlığın 4077 Sayılı yasa kapsamında kaldığı anlaşılmaktadır.” sonuca ulaşılmıştır⁵³.

Bu konu ile bağlantılı olarak benzer şekilde bir başka kararında Temyiz Mahkemesi, bir alışveriş merkezinde, alışveriş yapılan markette ödeme yapılırken, kasanın önünde bırakılmış olan alarm düzeneğine ait çivinin davacının ayağına batarak yaralanması sebebiyle açılan maddi ve manevi tazminat davasında, uyuşmazlığın genel mahkemede değil, tüketici mahkemesinde görülmesi gerektiğine karar vermiştir⁵⁴. Yargıtay bir başka kararında ise, davalıların malik ve işleteni olduğu otele davacı tarafından bırakılan motosikletin çalınması sonucu açılan maddi tazminat davasında, davacıya sunulan hizmetin kusurlu olmasından ileri gelen ihtilafın Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun hükümlerinin kapsamı içinde kaldığına karar vererek, uyuşmazlığın genel mahkemede değil, tüketici mahkemesinde görülmesi gerektiğine hükmetmiştir⁵⁵.

Uygulama alanında Yargıtay’ın bu konuda benzer şekilde birçok kararına rastlamak mümkündür. Temyiz Mahkemesi, satıcının işyerine gelen

⁵³ Bu karar için Bkz. (www.kazanci.com). Bu konuda benzer bir başka kararında, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 21.05.2012 tarihli ve E. 2012/6176, K. 2012/12918 sayılı Kararına konu olan uyuşmazlıkta “*Davacı, davalı H... A.Ş. tarafından işletilen otele tatil yaparken, diğer davalı D... Limited Şirketinin işlettiği dalış merkezinde bulunduğu sırada, davalı R. T.’un kullandığı davalı Ç... Limited Şirketine ait teknenin kendisine çarptığını ileri sürerek, 830.88 TL maddi, 5.000 TL manevi tazminatın tahsiline karar verilmesini istemiştir...Davalılar, davanın reddini savunmuşlardır. Mahkemece, davalı Ç... Limited Şirketi hakkındaki davanın reddine, diğer davalılar hakkındaki davanın kısmen kabulüne karar verilmiş; hüküm, davacı ve davalılar H... A.Ş. ile R. T. tarafından temyiz edilmiştir...Davacı, 4822 Sayılı yasayla değişik 4077 Sayılı tkhk.nun 4/A maddesinde düzenlenen ayıplı hizmet sebebiyle bu davayı açmış olup, aynı Kanununun 23/1 maddesi gereğince uyuşmazlığın çözümünde tüketici mahkemeleri görevlidir. Mahkemece, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yazılı şekilde davanın esastan karara bağlanması, usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedeni.” olduğuna hükmetmiştir. Karar için Bkz. (www.kazanci.com).*

⁵⁴ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 04.04.2013 tarihli ve E.2013/4813; K.2013/8708 sayılı Kararı için Bkz. (www.kazanci.com).

⁵⁵ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 26.03.2013 tarihli ve E.2013/387; K.2013/7541 sayılı Kararı için Bkz. (www.kazanci.com).

tüketicinin bu andan itibaren satıcının hâkimiyet alanı içinde bulunması sebebiyle, meydana gelebilecek her türlü zarar verici olaylara karşı, tüketicinin can ve mal güvenliğini asgari özen yükümlülüğü çerçevesinde korumak zorunda olduğunu kabul etmektedir⁵⁶.

IV. DEĞERLENDİRME

Günümüzde tüketici hukukunun temel hareket noktası, tüketicinin hakları ve bu hakların korunmasıdır. Tüketici mahkemeleri, hukuk sistemimiz içerisinde tüketicinin haklarını himaye etmek amacıyla tesis edilmiştir. Tüketici mahkemelerinin kurulmasının altında yatan nihai amaç, genel mahkemelerin iş yükünün fazla olması nedeniyle, spesifik bir alanda tüketici uyuşmazlıklarının bu yoğunluğun dışına tutulmak suretiyle daha çabuk, harçtan muaf ve basit yargılama usulüne göre çözüme kavuşturulmasıdır.

Tüketici mahkemeleri, diğer ihtisas mahkemeleri (aile mahkemeleri, iş mahkemeleri, kadastro mahkemeleri, icra mahkemeleri vd.) gibi özel mahkemelerdir. Tüketici mahkemeleri uzmanlık gerektiren alanlarda, genel mahkemelerin iş yükünü hafifleten, yargılama faaliyetini hızlandıran ve daha süratli bir şekilde çözümlenmesini sağlayan bir amaca hizmet etmektedir.

Türk hukukunda 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve bu Kanun' da değişiklik yapan 4822 sayılı Kanun ve nihayet 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce, tüketicinin korunması ile ilgili dağınık bir mevzuatın olduğu bilinmektedir. Ancak hukuk sistemimizde gerçekleştirilen son Kanun değişiklikleri ve yeni kanuni düzenlemeler tüketicinin korunması hususunda tüketici işlemi adı verilen iş ve işlemleri genişletmek suretiyle tüketici mahkemelerinde çözüme kavuşturulması gereken uyuşmazlıkların alanını da giderek çoğaltmıştır. Tüketici mahkemelerinin görev alanına giren ihtilafların bu şekilde genişlemesi, esasen önceden de var olan usule ilişkin pek çok sorunu artarak yeniden gündeme getirecek niteliktedir. . Tüketicinin korunması anlamında, 4077 ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunların öngördüğü hükümler ve Yargıtay uygulamaları ile günümüzde gelinen noktanın bu mahkemelerde çözümlenmesi gereken uyuşmazlıkları ve tatbik edilecek

⁵⁶ Ertabak, s. 46-47.

muhakeme usullerini giderek daha karmaşık hale getirdiğini söylemek yanlış bir saptama olmayacaktır.

Medeni yargılama hukukunda, bilindiği üzere bir davanın evleviyetle görevli mahkemede açılması re'sen gözetilen bir dava şartıdır. Bu dava şartı, davanın her aşamasında mahkemece kendiliğinden dikkate alınmak zorunda olduğu gibi, taraflarca da ileri sürebilir ve hatta kanun yolu aşamasında da Yargıtay tarafından bu esasa uyulup uyulmadığı öncelikle incelenmektedir. İşte bu noktada, tüketici ile ilgili veya tüketici işlemi olarak öngörülen bir hususa ilişkin taraflar arasındaki uyuşmazlığın asliye veya sulh mahkemesi gibi genel bir mahkemede mi? İşlemin içinde ticari bir unsur var ise, ticaret mahkemesinde mi? Aksi halde tüketici mahkemesinde mi? açılması gerekip gerekmediği meselesi daha davanın birinci basamağında karşı karşıya gelinen en önemli problemlerden birini teşkil etmektedir. İncelemeye konu ettiğimiz tüketici mahkemelerinin görev alanına giren uyuşmazlıklar ve mahkemeler arasında ortaya çıkan görev sorununu araştırmaya başladığımızda, Yargıtay'ın sadece tüketici ve tüketici işlemleri ile ilgili meselelerde, davaların görevden ötürü yanlış mahkemelerde açılması sebebiyle, ilk derece mahkemelerinden verilen kararları dava şartı eksikliğinden dolayı bozduğu sayısız içtihatları bulunmaktadır. Yargıtay, ilk derece mahkemelerinden verilen kararları, temyiz kanun yolu aşamasında denetime tabi tuttuğunda, davanın tüketici değil, genel mahkemede veya genel mahkemede değil, tüketici mahkemesinde ya da ticaret mahkemesinde görülmesi gerektiğinden bahisle görev yönünden bozmaktadır. Bir yargılamada, belli bir süreci ve prosedürü kapsayan uyuşmazlık çözümünün sonuna gelindiği noktada, ihtilafın tüketici mahkemesinin görev alanına girdiği veya girmediği gerekçesi ile bozulması önemli bir zaman kaybı olarak düşünülmelidir. Bu konuda hiç kuşkusuz, mahkemeler arasında içinden çıkılmayacak derece görev uyuşmazlıklarının ortaya çıkması madalyonun diğer yüzünün kaçınılmaz sonuçlardan biridir. Bilakis kendisinden zaman tasarrufu, hız ve sürat beklenen yargılama hizmeti, tam aksine bu defa yavaşlatıcı bir işleve basamak teşkil etmektedir.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve bu Kanun'a bağlı olarak tesis edilen tüketici mahkemelerinin kuruluş amacı bir kez daha irdelendiğinde, Kanun'un amacı, tüketicilerin tüketici işlemi olarak kabul edilen muamelelerden dolayı meydana gelen uyuşmazlıklarını çabuk ve süratli bir

şekilde, daha kısa zamanda, harçtan muaf ve de basit yargılama usulüne tabi tutarak, sorunlarını çözmektir. Dolayısıyla bu yaklaşım, kapsamı içine Kanun'da da ifade edildiği üzere, tüketici ve satıcı (veya sağlayıcı) arasında meydana gelen tüketici satış sözleşmeleri, tüketici kredisi sözleşmeleri, konut finansmanı sözleşmeleri, mesafeli sözleşmeler, devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri, paket tur sözleşmeleri, abonelik sözleşmeleri vd. gibi sözleşmelerden kaynaklanan ihtilafları kapsamına konu etmektedir. Ancak 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 3.maddesinin (h) bendinde belirtildiği üzere, taşınmaz mal satışlarından dolayı meydana gelen tapu iptali ve tescil davaları ve mutlak olarak ticaret mahkemesinin görevi içine giren nitelikteki uyuşmazlıkların tüketici mahkemelerinde görülmesi Kanun'un amacı ile bağdaşmamaktadır. Özellikle tapu iptali ve tescili gibi 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu bünyesinde yazılı yargılama usulünün (HMK. md.118 vd.) uygulanmasını gerektiren bu tür uyuşmazlıkların basit yargılama usulü hükümleri (HMK. md.320 vd.) gereğince çözümlenmesi isabetli değildir.

Sonuç olarak, tüketici mahkemelerinin görev alanına giren ihtilafların, mahkemeler arasında görev uyuşmazlıklarına sebep olmaması maksadıyla neler olduğunun kalem kalem belirlenmesi, bu kadar geniş bir yelpaze altında toplanmaması ve uyuşmazlık taraflarının bu mahkemelerden beklediği hukuki himayenin, hukuk güvenliği açısından etkili bir şekilde sağlanması esas alınmalıdır.